

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

morgonbris

Sveriges mödrar:
Giv våra söner ar-
bete och framtid!

maj 1932

pris 25 öre

Maj 1932

Omslagsbilden är hämtad ur den ryska filmen Vägen till livet.

VI DEMONSTRERA 1 MAJ.

DENNA VÅR ÄR VÅRI

KNUT LÅNSTROM: Förtroendets mäktiga kraft.

DIKTER SOM EJ FÅR GLÖMMAS: Av Karl Erik Karlfeldt och K. G. Ossiannilsson.

JOSEF KELLGREN: Social konst.

GEORG BRANTING: En kvinna i Ådalsmålet.

OSCAR HEDBERG: Från fattigdomens vindskupa.

VAD SÄGA ARBETARNA I KREUGERFÖRETAGEN?

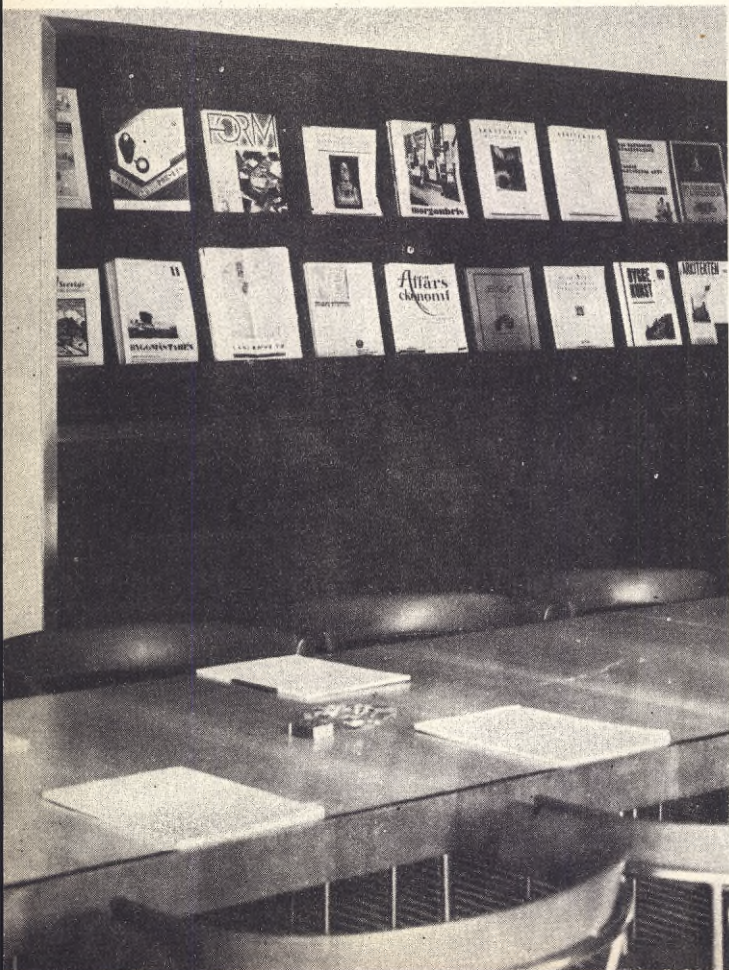
SIGRID GILLNER: Kom anl

EVA ÅRADS: Kvinnosaksfrågan.

HARALD HALLÉN: Konfirmation.

7,000 nya läsare ha kommissionärerna tillfört Morgonbris bara under april månad och därmed slagit alla sina hittillsvarande rekord.

Svenska Slöjdföreningens förnämliga tidskrift Form, vars redaktör är Stockholmsutställningens chef dr Gregor Paulsson, skriver: »En tidskrift, som redan en tid framträtt i ny gestalt är det socialdemokratiska kvinnoförbundets tidning Morgonbris. Denna såväl redaktionellt som illustrativt ytterst väl skötta tidskrift har på senaste tiden även ägnat ett stort intresse för de konstindustriella spörsmålen, vilket vi anse vara mycket betydelsefullt».

I Svenska Slöjdföreningens nyinredda underbara lokaler i Nybrogatan 7, Stockholm, ses i styrelserummet denna tidningshylla, där bland ett urval konsthantverkspublikationer på olika språk även återfinnes Morgonbris, en hedersplats, som vi äro synnerligen stolta över.

N:r 5 + Årgång 28

morgonbris

utkommer den 1:sta i varje månad.

■
UTGIVARE:

Sveriges
socialdemokratiska kvinnoförbund.

■
REDAKTÖR: Kaj Andersson.

■
REDAKTION och EXPEDITION:
Upplandsgat. 1, 3 tr., STOCKHOLM
Tel. 188 86. + POSTGIRO N:r 50196.

■
PRENUMERATIONSPRIS: Helt år kr.
3: —; lösnummer 25 öre. Prenumeration kan även ske på posten.

■
ANNONSPRIS:

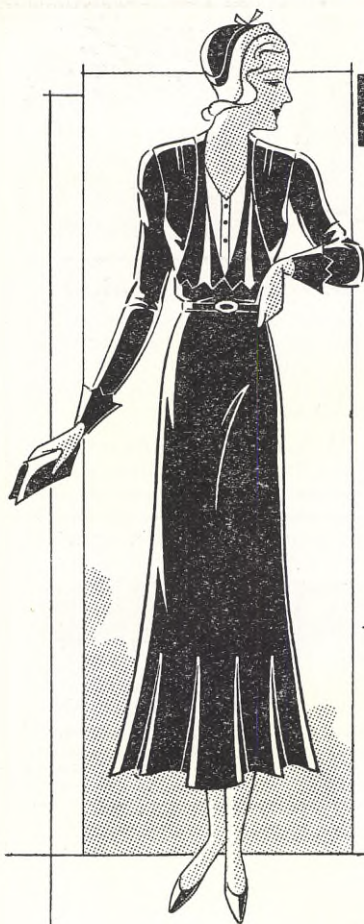
Före och i text 50 öre per mm.
Efter text 40 " " "

Sista sidan:

1/1 sida kr. 450: —.

1/2 sida kr. 225: —.

Innersida kr. 390: —.

En elegant klänning

sydd av ett härligt material, modernt och stilfullt skuren — så kan man karaktärisera Eiser klänningarna.

Den tjocka, behagliga Eisercharmeusen ger ett vackert fall, som gör klänningen ännu mera trivsamt.

En etikett med nedanstående Eiser-märke finnes fastsydd i varje klänning.

Eiser

Tillverkare:
A.-B. SVERIGES FÖRENADE TRIKÅFABRIKER

36422

TRYGG

i depressionstider är den, som sitter i eget bo.

Bäst och säkrast

placerar Ni Edert sparkapital i en egen villa.

BALDERS

FASTIGHETSBYRÅ
HÖGLANDSTORGET 10
välkänd, vederhäftig och sakkunnig, står kostnadsfritt till Edert förfogande med råd och förslag.

Ring Ålsten 1000, 1100, som hämtar Eder i bil och visar Eder billiga och bekväma villor i Stockholms Stads natursköna förstäder.

BALDERS

Drottningholms vårdshus

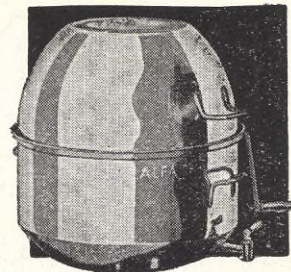

På **NATUR** och **KULTUR** bjuder Drottningholm, målet för stockholmarnas söndagsutflykt.

På **OMVÄXLANDE** och **utsökta förfriskningar** bjuder **DROTTNINGHOLMS VÄRD SHUS**

A.-B. Separators fabrikat

Mor sköter baby babys tvätt sköter sig själv...

Småtvätt varje dag — utan besvär och tillsyn — med ALFA. Revolutionerande enkel, lättkött och effektiv. Den både tvättar, sköljer och halvtorkar tvätten. Ingen gnuggning, ingen vridning, intet vattenslask, ingen imma i köket. Tar ringa plats, är blank och prydlig. För småtvätt oumbärlig — för stortvätt ekonomisk. — Även storlekar för tvättstugor.

Begär kostnadsfri demonstration.

M. Sänd in kupongen!

ALFA

för rationell hemtvätt

A.-B. ALFA-LAVAL, Sthlm 1.
För fullständiga upplysningar och tvätt-råd sänd mig gratis Er broschyr om ALFA tvättmaskinen.

Namn:

Adress:

**För sport och för fest
förinne-ochytterplagg
för vardag och för helg**

DRAGS

KOSTYM och PALETAT YGER

**Renaste råvara
bästa bearbetning
modernaste mönster.**

DRAGS AKTIE BOLAG · NORRKÖPING

5 o. 10 lit. fl.

**Högsta
kvalitet**

**Smaklig
Läskande
Hållbar**

**Trötthet
huvudvärk
och illamående
om våren är typiskt för
blodbrist. Tag den av läkare
förordade järnmedicinen**

IDOZAN
B.

84,000 st. Handdukar,
82 cm långa, fällade, hellinne, nästan
outsitliga, avsedda för en arméleverans,
kostat 10: -, nu 0: 60 pr st., pr dussin
6: 75. Örngott 0: 90, blekta 1: 10. Lakan
1: 90, blekta 2: 65 pr st.

Oskarssons lager
Kungsgatan 70. Filial: Hornsgatan 8

ETT GOTT ARMBANDSUR

får Ni hos]
A-B SVENSKA URDEPOTEN

Stockholm: Birgerjarlgatan 38
Göteborg: Kungspassagen
Malmö: Amiralsgatan 11
Hälsingborg: N. Trädgårdsgatan 23

**"Anpassa cykelringen
efter Eder vikt"**

heter vår broschyr, som utdelas av
cykelhandlande eller direkt från oss.

Trelleborgs T-nabbringar tillverkas för
mest förekommande fälgar.

Begär alltid

TRELLEBORGS
T-NABB RING och SLANG

— den lättgående, slitstarka cykelringen —

Erhållas hos cykelhandlare.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U.P.A.
STOCKHOLM

Alla familjens medlemmar

blir belättna när de köpt sina textilvaror i

Kooperativa Syfabriken Linnéa

20 BARNHUSGATAN 20

låt mjölrätterna komma till heders

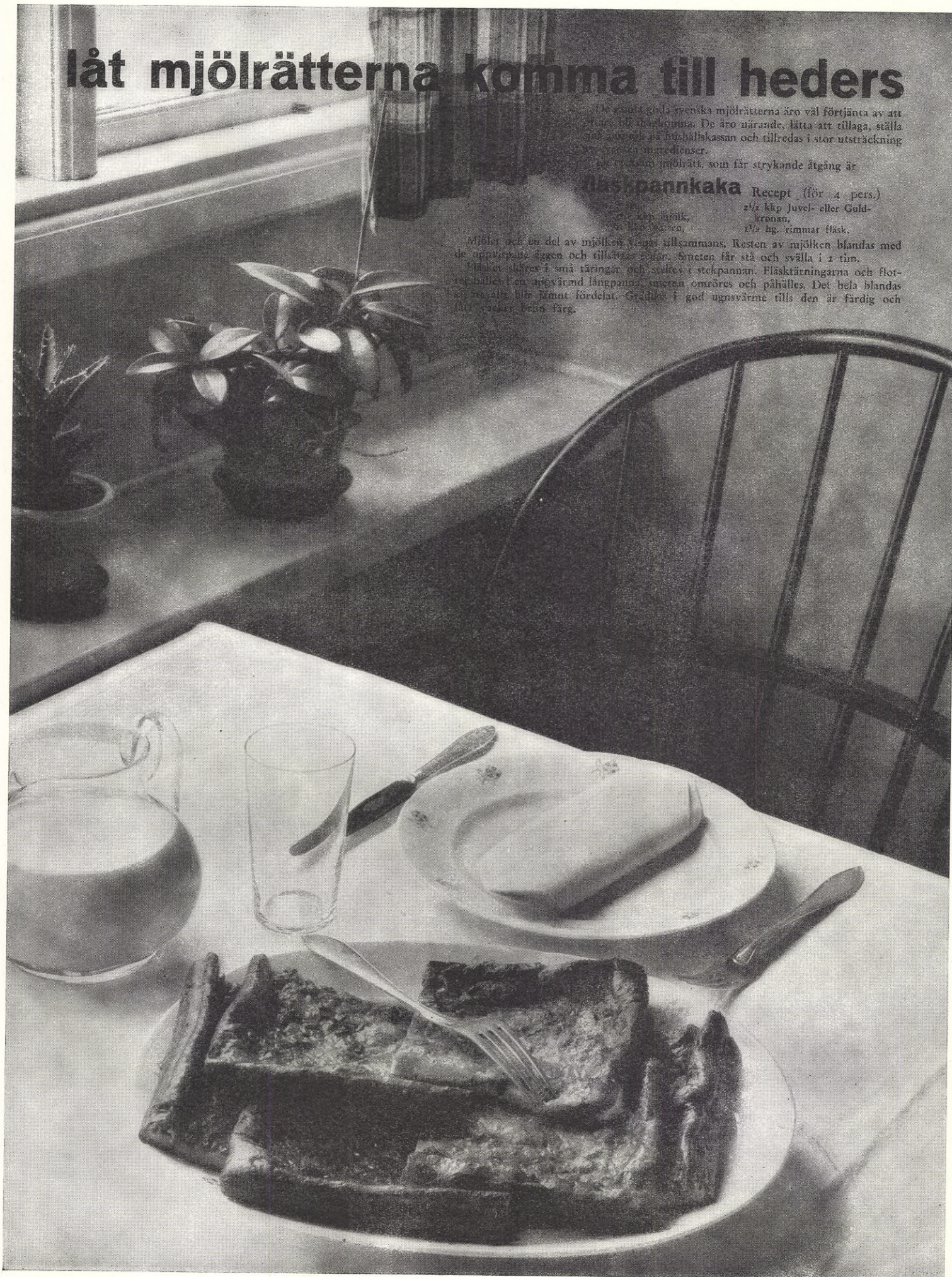
De enkla goda svenska mjölrätterna äro väl förtjänta av att bli äro närande, lätta att tillaga, ställa sig och ha i hushållskassan och tillbedas i stor utsträckning av alla ingredienser.

En klassisk mjölrätt, som får strykande åtgång är

Fläskpannkaka Recept (för 4 pers.)
2 1/2 kkp Juvel- eller Gold-
kronan,
1 1/2 hg. rymmar fläsk.

Mjölet och en del av mjölken blandas tillsammans. Resten av mjölken blandas med de uppvärmda äggen och tillsätts smör. Smeten får stå och svälla i 2 tim.

Fläskar skäres i små tärningar och stukes i stekpannan. Fläsktärningarna och flöt-
rot hälls i en uppvärmd långpanna, smeten omröres och påhälls. Det hela blandas
och alla blir jämnt fördelat. Gräddes i god ugnsvärme tills den är färdig och
då väcker brunt färg.

Försäkrings- konsum

kan man kalla kooperationens försäkringsanstalter. De förse landets kooperatörer med de nödvändigheter som heta liv-, barn-, arvsförsäkring, brand-, bil-, trafik-, olycksfalls-, garanti-, ansvars-, m. fl. försäkringar.

Låga premier, praktiska försäkringsformer, förmånliga villkor och en grundmurad ekonomisk styrka känneteckna

Folket Samarbete

VÅRA TOMTKÖPARE

segla alltid i medvind — en frisk och förlig "morgonbris"

OLSSON & ROSENLUND

DALAGATAN 1 C. + TELEFON NORR 311 10

HUSMÖDRAR! Barnsköterskor från Sällsk. Barnavård, Eurenii Minne m. fl. utbildningskurser, **husföreståndarinnor**, barn- och **hushållsfröknar** samt **hembiträden** m. fl. förmedlas genom

STOCKHOLMS STADS ARBETSFÖRMEDLING
Regeringsgatan 79 · Telefon Namnanrop: Stadens Arbetsförmedling · Ingen avgift.

Södermanlands Enskilda Bank

Kontor i Stockholm:

Regeringsgatan 18
Hornsgatan 66 A

Norrlandsgatan 8-10
Slussplan 1-3

Humlegårdsgatan 2
Kungsgatan 60

Solidarisk bank.
Grundad 1865.

Varje avlöningsdag
en insättning på
sparbanksboken.

**Post-
sparbanken**

Banken som alla nå.

Om hjälp till arbetslösa och fattiga bönder.

Den socialdemokratiska riksdagsgruppens stora förslag om krishjälp kommer att tillhöra den stundande valrörelsens dominerande frågor. De borgerliga partierna komma att i avseende å dessa förslag söka förvända synen på väljarna precis som de gjorde med partiets arvsskattemotion år 1928. Det bästa svaret på alla försök till förvrängningar är att arbetareorganisationerna se till att förslagen komma direkt under väljarens egna ögon.

Den som verkligen läst motionen kommer icke att låta narra sig av vrängda framställningar. Tvärtom kommer motionen att utgöra ett av partiets bästa vapen i valstriden. Men förutsättning härför är att väljarna verkligen grundligt satt sig in i förslagen och deras innebörd.

För att möjliggöra detta har Tidens förlag utgivit motionen i en vackert utstyrd bok, vars organisationsupplaga säljes till självkostnadspris.

Vi uppmana alla arbetarkommuner och även andra arbetareorganisationer att hos förlaget rekvirera boken och sörja för massspridning!

Advokat

EVA ANDÉN

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.

HERKULESGATAN 14

STOCKHOLM

Tel.: 7575, 7576, 7577

S:t Görans Begravningsbyrå

Jenny Larsson

Fleminggatan 60

Tel. K. 4724.

*

Ombesörjer allt vid dödsfall

Eldbegängelser

Balsameringar

Vem är den

vise, som
kan svara

Den nya, rikt illustrerade, tredje upplagan av Nordisk Familjebok, av vars 20 band 14 redan föreligga. Förmånl. betalningsvillkor.

Vi demonstrera 1 maj

**Mot kriget!
För världsfreden!**

Tydligare än någonsin förr uppenbarar kapitalismen i denna fruktansvärda kris sin oförmåga att trygga mänsklighetens levnadsmöjligheter. Kapitalismen är icke längre herre över de produktionskrafter den skapat. Millioner människor i fattigdom och nöd, stillastående fabriker och massarbetslöshet äro fruktansvärda vittnesbörd om kapitalismens nedgång och förfall.

Endast en planmässig organisation av världens ekonomi, endast socialismens ekonomiska principer visa vägen ur denna kris. Vägen måste banas för samhällsordningens omgestaltning i socialistisk riktning.

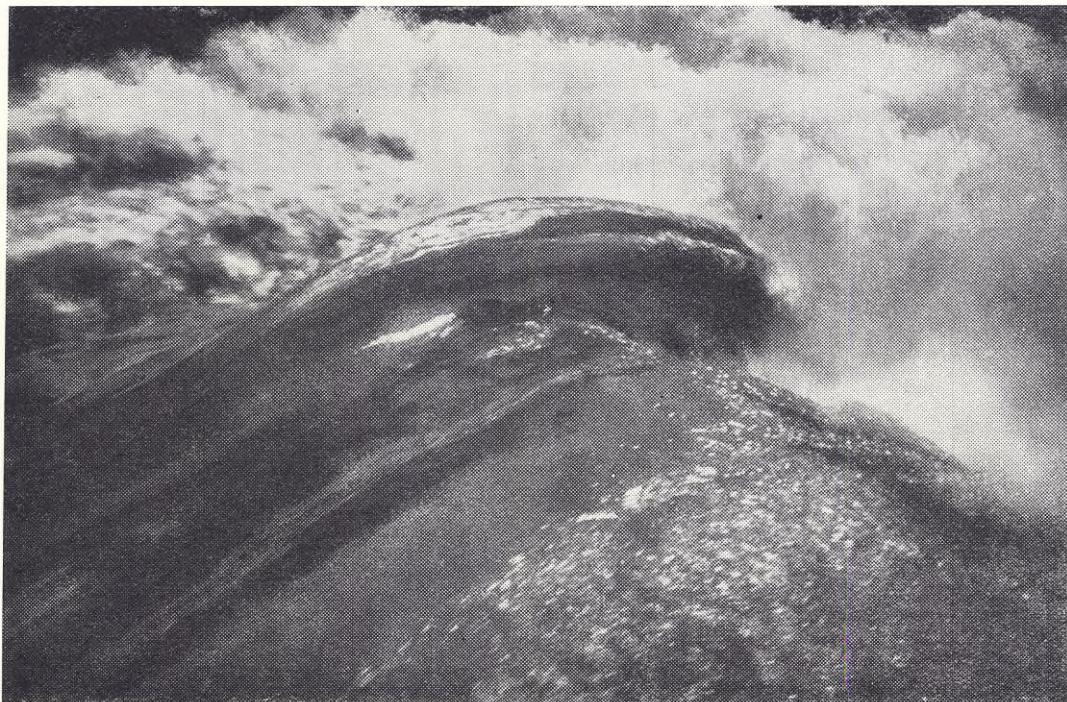

Vi demonstrera 1 maj:

**Mot kapitalismens ekonomiska vanvett!
För effektiv hjälp åt kapitalismens offer!
För ett socialistiskt uppbyggnadsarbete!**

Scener ur den mäktiga arbetslöshetsdemonstrationen i Stockholm vårvällen 2 mars. Klipp från en ovanligt lyckad S. F:revy.

Det stundar strid denna vår.

DENNA VÅR

Aldrig har väl en vår dragit in över vårt land med skicksedigrare dagar.

Aldrig ha väl arbetareskarorna första maj, med bättre samvete kunnat demonstrera för ETT NYTT SAMHÄLLE än just denna vår.

Även utan att få sällskap i demonstrationsleden från nya samhällsgrupper, så veta de marscherande under de röda fanorna, att de denna vår ha mångas tysta mening med sig, mångas hopp och välsignelse för röjningsarbetet i samhället, mångas, vars röster förr endast fördömde vårt verk.

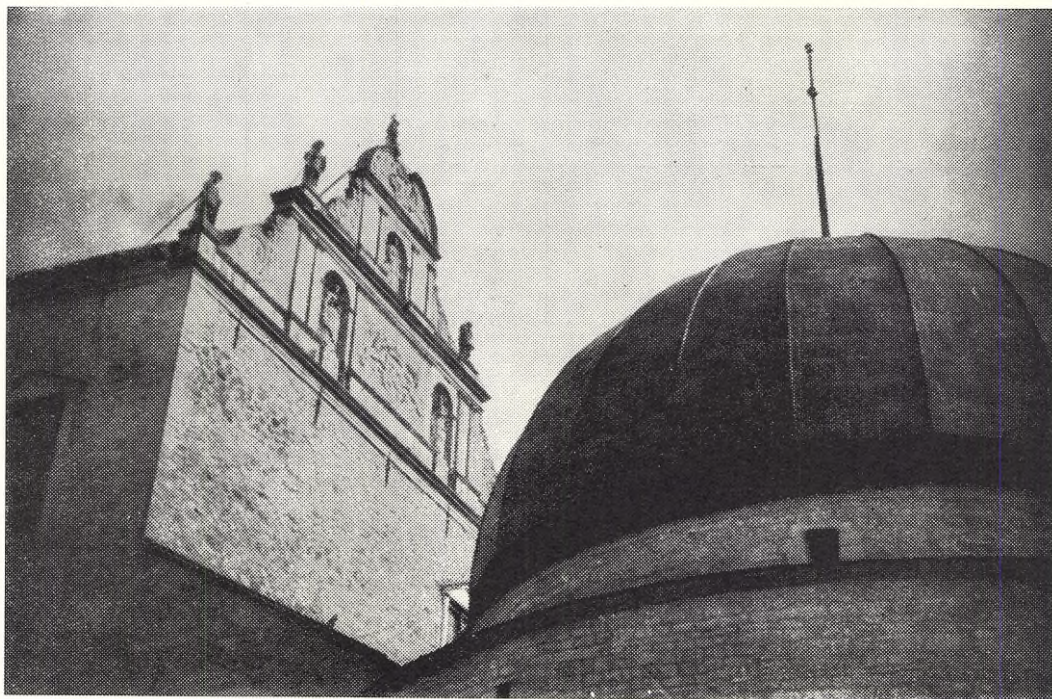
* * *

Vårens stämning är icke skadeglädjens inför vinterverkets upplösning och de nya krafternas seger. Vårens stämning är hoppets och längtans.

Icke heller är vår stämning nu inför alla de händelser, som i dessa dagar framhäva en socialistisk samhällssyn såsom den riktiga gentemot den privatkapitalistiska, skadeglädjens.

Men vi glädja oss åt tanken, att ur världens nöd nu, ur besvikelserna och misstagen nu skall stiga åtminstone ödmjukheten och villigheten att lyssna till de röster från den stora arbetarerörelsen, som varje vår förkunna viljan till att skapa ett nytt samhälle.

Mitt i arbetareklassens oerhörda nöd, sådan den blivit under kriserna och kraschernas inverkan, kunna våra skaror, glömska av egen otrygghet för morgondag och livsuppehälle känna glädje. Det är en vårlig hoppets glädje över att de socialistiska idéerna nått den tryggheten att icke kunna

Mot gamla fästen.

ÄR VÅR

nedtystas eller utplånas, att just nu vara oundgängliga alternativ i diskussionen om världens återuppbyggande.

* * *

Det gamla samhällssystemet har störtat eller det är åtminstone så bristfälligt att dess fortvaro i oförändrat skick är omöjligt. Våldiga makter strida dock för dess liv, därför att de icke för egen räkning vilja det nya och icke heller våga släppa loss tidens krafter på en djupgående samhälls-
omdaning.

Det stundar därför STRID denna vår även om dess händelser givit våra idéer och våra fanor rätt. Men vår rätt har ännu ej fått makten i världen.

Kamp stundar, hårdare än förr, ty nu veta människorna, de tvenne kämpande människohärarna bättre än någonsin, vad det gäller.

Det gäller VI ELLER DE.

Vårt samhälle, det nya samhället, allas samhälle, eller deras samhälle, det som nu inför all världen visar sina brister.

Vårt nya samhälle! Se det, pröva det i vårsolen! Pröva det under sommarens mognad! Låt det stiga ur höstens skörd och vall!

Måtte dessa tankar och föresatser besjäla kvinnorna, när de denna maj talrikare, ivrigare än förr samlas från hemmen i stad och på land, från åker, verkstad och fabrik till demonstration. Må deras antal säga tydligare än förr, att de känna: Denna vår är det våra idéer, vårt nya samhälle som går fram med en rätt som aldrig förr. Denna vår är vår!

»ASFLOTTA MUSTAFAS» SVENSKA BRODER

Av Knut LÅNSTRÖM

FORTROENDETS MÄKTIGA KRAFT

En sång i toner, bilder och ord. Orden begripa vi inte, vi som se och lyssna. De äro formade på ett främmande språk, ett mycket främmande språk. Lärda säga, att språket inte ens tillhör vår språkgrupp. Men ändå är det vilket vi se och höra ingenting, som är oss främmande. Det är, som vore det något inom oss, som är släkt och intimt förbundet med det som vi uppfatta med våra yttre sinnen. Det är någonting inom oss, som kämpar, "som vill ut, som vill upp" och här har det funnit släktskap. Ty vad vi i den packade salongen, isolerade bänkradvis, kollektivt uppleva i denna stund, är livets egen sjungande visa. Det är livet, som höjer sig ur lumpor, ur meningslöshet och dagsapati. Det är filmen: "Vägen till livet". Där framme skymtar "Mannen med kniven", ledaren för förbrytarbandet, fördärvarn av ungdom, som är fördärvad nog i sig själv. En flicka, 8 år, syfilis, gatan. En pojke, femton år, förlorar mor och far på sin högtidsdag. Modern dör för de vilda barnens våld. Fadern går till spillo i vodkastrommen. Femtonåringen sällar sig till de vilda barnen, blir en av de värsta sällarna. Sovjets barnavårdsnämnd kämpar en från början till synes hopplös kamp för att lösa, (likvidera, heter det) de vilda barnens problem. Ett virrvarr av unga kroppar och själar, lump, lump, lump. Men ändå är där längst inne något, som gör lumpen värd att sparas. Den unge sovjetsoldaten finner det, den människoälskande ledarinnan för sovjets barnavårdsnämnd förstår honom och så tillgripes en ny metod; förtroendets metod vid likvideringen av de vilda barnens problem. "Asflotta Mustafa", den vildaste av de vilda sällarna, Mustafa, som "smiter" från räddningshem, från anstalter, från fängelser, Mustafa, som ingen kan lita på, Mustafa utnämnes till inköpschef vid proviantering för en lång resa. Mustafa "smiter" inte denna gång. Mustafa har nått en vändpunkt i sitt liv. Han har fått förtroende. Mustafa blir plikt människan, trogen in till döden — hjältedöden en natt ute på linjen, den järnvägslinje han och hans unga kamrater skänkt åt den socialistiska republiken, sedan denna socialistiska republik gett Mustafa och hans fordom förvildade hord nyckeln till livet och människovärdet. Jag sitter och ser på den utomordentliga sovjetfilmen. Inne i hjärnan börjar det treva så där dunkelt, som när ett halvt förgätet minne börjar söka sig fram, få konturer och bli levande. Mustafa, Mustafa måtte jag ha mött någon gång i livet? Jo, vänta, en stumfilm rullar över minnets duk.

Det är under krisåren. Den i snabb utveckling stadda mellan-svenska staden skall skaffa sig ett vattenledningsnät. Vi som tillhöra dem "som Hin trummar samman från landets alla hörn, när herrarna besluta att något skall byggas" (Hedenvind) böka sönder gatorna om dagarna och föra revolutionär propaganda om kvällarna. Allting stiger i pris, allting frestar. På stadens mekaniska verkstad börjar metallskrot försvinna i sådana mängder, att det är uppenbart, att det förekommer organiserade stölder. Razzia bland skrotuppköpare blottar snabbt en ungdomlig liga — pojkar i skolåldern. Förhör och rättegång. En utpekad som ledare, en föräldralös femtonåring, som rymt för tredje eller fjärde gången från de "hem", dit han sänts av en inte alltför förstående barnavårdsnämnd. "Ledaren" hålles i fängsligt förvar, tills rätten avkunnat utslag. De andra pojkarna ha hem och något skydd, men denne ensamme frågar ingen efter. Ingen talar varmt om honom. De unga skrotsnattarnas sak blir avgjord, de ertappades ålder räddar dem. Till och med "ledaren" försättes på fri fot.

När vi om dagarna korpat i pinnmon eller borrat jordsten och

grundberg ha vi resonerat om denne "ledare". Det var som om han på något sätt hörde till oss, inte för det snattade skrotets skull, men för hans hårda barnaöde. Tre kvällar efter domstolsutslaget möter min borrrkompis Strängnäs-Kalle på hemvägen från arbetet en skygg och trasig pojke. Strängnäs-Kalle förstår strax, vem det är. Ett par frågor, och det är bekräftat, att den skygge pojken är skrotligans "ledare". Från tingslokalen hade för honom ingen stig lett till ett öppet hem. Han hade sökt sig vägen ut till en lada. Där hade han legat, i tre dygn, ensam med sin hunger och sin grämlse. Nu hade han drivits in till staden igen. Någon skulle väl ge honom en bit mat.

Den frågan ordnades lätt. Strängnäs-Kalle hyrde "eget rum" i barackstil, lagade själv maten, möblerade på eget eller rättare rallarsätt med "möbler" i känd rallargenre. Pojken fick följa med dit, fick mat och slaf. På morgonen dagen efter lade "Strängnäs" sin klocka på bordet och därbredvid penningpungen med 30 kronor i. Så väcktes pojken med en kopp kaffe och ett förmaningstal. — Nu tar du pengarna och går till Korpen (= Kooperativa) och köper mat så du har själv i dag och så att du kan laga till någonting åt mej till kvällen. Du kan gärna stoppa klockan på dej, så du vet, hur pass god tid du har.

Pojken trodde förstas inte det hela vara sant. Så mycket pengar hade han knappt tänkt sig få någon gång. Och klocka till. När han kom upp på stan och gick förbi en polis, trodde inte polisen heller, att pojkens lysande klockkedja hörde till verkligheten, d. v. s. den lagomhuldade verkligheten. Det var med nöd och näppe pojken undgick ny fängelsekur.

Medan Mustafa och hans kamrater där framme på duken arbeta i sin verkstad, slåss under nödtvungen ledighet och finna ny utlösning för ungdomliga krafter vid byggandet av den nya järnvägen, ser jag alltfjämt hans svenska motsvarighet, så som jag minns honom från den mellansvenska, lilla staden. Jag ser hur ögonen tindra i honom, när jag själv som ordförande i vår fackliga sammanslutning med ett klubbslag befäster kamraternas beslut att ge honom vår krets' medborgerliga förtroende som godkänd medlem. Vår organisation har satt paragraf 23 ur spelet och vi ha makt att dekretera, att vår nyförvärvade kamrat skall intagas i arbete. Borrsme'n behöver en hantlangare. Lönen är bra, den ligger bara 5 öre under den timpenning, vi fullväxta förtjänna. På en enda gång står den unge utstötte mitt i en samhällighet, som visserligen är revolutionär och en smula rotlös själv, men som dock kan ge var enskild en god känsla av samhörighet. Och det är nu rätt väsentligt i livet. Nästa möte kommer förtroendeuppdraget, kommissionärsskapet för föreningsorganet. Pojken har fått något att leva för. Han är punktlig på arbetsplatsen, med tidningsförsäljningen, med redovisningen.

Filmen är slutvevad. Den ryska Mustafa har fallit på sin post, men järnvägen, järnvägen som han själv och hans kamrater ha byggt, ligger kvar och vittnar om, att förtroende kan plocka fram mänsklig ädelhet ur mänsklig lump. Ljuset tänds i salongen. Det är dags att gå ut. Den ryska Mustafas öde vet jag. Hur det slutligen gick hans svenska kusin vet jag däremot inte. Våra vägar skildes snart. Det skulle inte förvåna mig, om min unge vän från kristiden nu sitter i ledningen för någon mäktig och välskött facklig organisation eller på annat sätt fullgör ett värdefullt medborgarvärv. Hur som helst dock med det enskilda ödet, Hall och Bona skulle kanske snart vara tomma, om dess unga disciplin finge känna litet mera av förtroendets mäktiga kraft. Kanske blev inte ens Långholmen längre så absolut behövlig?

Linoleumfernissan
 No: **500**
 är bäst!
 A.-B. NORDSTRÖM & SJÖGREN - MALMÖ

Ett humanare system

på skyddshemmen måste arbetas fram, hävdades vid Örebro socialdemokratiska partidistrikts konferens. Med anledning av en motion från Lindesbergs kvinnosektion beslöt konferensen att intressera den socialdemokratiska riksdagsgruppen för en aktion till åtgärder i berörda syfte. I anslutning till detta återges här några stimulerande bilder ur filmen Vägen till livet.

»Jag är en liten sångfågel
en liten sångfågel
Lustigt jag kvittrar
i skogens gröna sall»

(Storm Petersen.)

SOCIAL KONST

Av Josef KELLGREN

I förordet till sin utmärkta biografi över Ferdinand Lasalle, tillåter sig Georg Brandes att säga några bittra ord till sina landsmän:

»Jag är icke okunnig om, att intresset för den europeiska socialismens tankar och uppgifter nu för tiden är mycket ringa i Danmark, kanske i hela norden. Den danska publiken har ju över huvudtaget föga intresse för de andliga egendomligheter, som ej tillhöra skönlitteraturen.»

Detta är en av de andliga hövdingarnas dom vid sekelskiftet. Under trettio år har bilden av tillståndet undergått en väsentlig förändring. Visserligen är ännu den litterära flanörfilosofen och pittoreske boheme-poeten framstående figurer i Danmarks andliga liv, men trots detta börjar nya toner tränga fram och fånga allmänhetens intresse. Som skönlitterär social sanningssägare har Martin Andersen-Nexø varit så gott som ensam, och han kanske är det ännu. Åtminstone är det ingen av de unga som nått upp till Nexø's breda mått och stora betydelse. Men det finns nya, friska viljor på väg som helt och fullt är beredda på att inte endast konstnärligt, utan även socialt kartlägga Danmarks litteratur av i dag.

Men befinner sig den revolutionära litteraturen ännu på efterkälken, så har konstnärerna med desto större iver tagit sig an den sociala satiren. Man påminner sig då namn såsom Axel Jørgensen, Anton Hansen och Robert Storm Petersen. Av dessa konstnärer känner väl den svenska arbetarpubliken bäst till Anton Hansen, alldenstund han under de senaste åren flitigt reproducerats i svenska socialistiska tidningar. Axel Jørgensens bittra karikatyrer och fräna bildkritik mot borgarväldets finansiella stryppgrepp på en viss klass, kanske man någon gång sett och påmint sig, alldenstund han förnyat och intensifierat minnet av den store franske konstnären Daumier, som arbetade inom samma område. Robert Storm Petersen däremot förenar på ett lyckligt sätt den sociala satiren med ett brett, danskt gemyt som mitt under frammanandet av djupaste

elände, ej glömmer den humoristiska glimten i ögat.

På ett alldeles särskilt sätt har detta kommit fram i Storm Petersens luffarteckningar (ett slags kologar i Albert Engströms stil, men med beskare livsfilosofi än dessa). Tag till exempel den utmärklade, trasiga och skäggiga gatusångaren, som djupt nere på gårdsbrunnen mellan soptunnor, hemlighus och höga hyreskasärner, inför en häpen krets av fattiga ungar sjunger en lustig, penningtiggande visa:

»Jeg er en lille sangfugl
en lille sangfugl.
Lystigt jeg kvidrer
i skovens grønne hall!»

Eller en annan sak: den häpne lumpsamlaren, som i sin ämbetsutövning vid bakgårdarnas soptunnor helt plötsligt finner ett nyfött barn. Han utbrister stillsamt, liksom en vilken känner världen, människorna och skriften: — Tja, det er jo ikke alle børn, der er saa heldige at blive født i en krybbe! Storm Petersens sinne för drastisk humor avvärjar all kritik, troligen även från politisk motsatt sida. Hans roliga exemplifiering av borgerlig sociallagstiftning, torde till och med locka den mest envetne högerman till ett hälsosamt skratt och kanske även till en ännu hälsosammare eftertanke.

Det danska bokförlaget »Monde», bakom vilket står en samling radikala intelligenser, har vågat sig på det något djärva experimentet att samla ihop Jørgensens, Hansens och Storm Petersens bästa teckningar och skicka ut dessa på bokmarknaden. Och se! Experimentet slog över förväntan väl ut. Jørgensens och Anton Hansens album slutsåldes så gott som genast och därmed fick man ekonomiskt stöd med att fortsätta på den inslagna vägen. Man utgav omedelbart en serie av den berömda tyska konstnärinnan Käthe Kollwitz' bästa saker, samt har dessutom hunnit med att trycka två häften till, där man presenterar en rad ryska och amerikanska konstnärer. Brandes pessimism är icke aktuell i våra dagars Danmark. Publiken har visat sig äga intresse till övers

(Forts. sid. 30.)

»Tja, det är ju inte alla barn, som ha tur att födas i en krubba.»

(Storm Petersen.)

DIKTER SOM EJ FÅR GLÖMMAS

Morgonbris börjar här ett urval dikter, som ej bära dagens datum, men ändå äga en bestående sanning, ovan det aktuella stridsvimmel.

Vi veta hon skall komma
en gång till makt och spira,
då hallarna stå tomma
där jagets präster fira
sin grymma Molokskult.
Som i advent går sången
i helig väntan fången,
med bröst av andakt fullt.
Hur länge skall hon töva?
Stå upp, o värld, och öva
den högås hyllningspsalmer,
gå ut och vägen löva
med björkar och med palmer!

Bryt ner de gyllne krogar,
var borg för last och skam,
bygg stugor och bygg logar,
där hon vill draga fram!
Än intet öga skådar
den stjärna, som dig bådär,
ditt sekel ingen vet;
men medan natten skrider,
vi se mot dina tider,
o moder Barmhärtighet!

Se, dina tempel trona
i alla gröna dungar!
Dit komma jordens kungar
och böja djupt sin krona,
och stapplande sig samla
de trötta och de gamla
och finna vila där.
Där läkas rivna sinnen,
där slockna nödens minnen
och själviska begär.

Se, jordens judar komma
med sina penningpåsar!
De nya slakten blomma
inunder trygga åsar;
och älskog går i drömmar
vid dina unders strömmar,
ej synd, ej sorg han vet
och jordens skalder nalkas,
då sommardagen svalkas,
och sångens offer brinna
för jordens härskarinna,
gudinnan Barmhärtighet.

Erik Axel KARLFELDT

H
A
V
E
T

Hör du havet, människohavet,
mot de eviga stränderna slå,
och hör du ej i sorlet det gamla kravet
ur stigande och sjunkande vågor gå?
Men hur tåliga de gräva,
och hur rasande de dunka,
stränderna stå stolta kvar,
när vågorna måste sjunka.

Hör du havet — i eviga tider
det skall inte tröttna att slå
i dånande och trotsiga och sluga strider
mot klippfästen hala och hårda och grå.
Beständigt skall havet kämpa,
beständigt skall havet storma
och vad ej havet bryter,
skall havet slipa och forma.

Hör du havet — vart droppstänk i havet
har sin egen ensamma tid,
än svävande i skum, än djupast begraven
i gömda djupens hycklande frid.
Men hur svindlande det slungas,
och hur dolt det må vandra,
det slungas en gång mot stränderna,
som alla de andra.

Hör du havet, människohavet,
du droppe i skyarnas höjd,
och hör du det ve i dess röst är begraven,
och hör du dess vilda, stammande fröjd;
nej, sväva ej längre däruppe
i de blåa drömmande landen:
kasta dig glatt i vågornas
härliga strid mot stranden!

K. G. OSSIANNILSSON

En kvinna i Ådalsmålet

Av Georg BRANTING

En stor process blir alltid ett skådespel, och ödet har på sitt obönhörliga sätt fördelat rollerna. Stundom tycker man sig känna, hur denna rolltilldelning blivit de enskilda förutbestämda redan från deras ungdom, stundom synes tillfälligheterna kasta in figurer på scenen, direkt och oförmedlat, från livet därutanför. Men alla tvingas spela på sin egen natur, under omständigheternas tryck kommer människorna fram, fast oftare glimtvis än helt och rent.

I Ådalsmålet var det dels den lilla truppen fast engagerade — svarandena, vars gestalter och karaktärer snart nog trädde fram ur uniformerna och juristerna med sin traditionella — gruppering på arenan och sina professionella, mera svärgegnomträngliga masker — dels var där också den väldiga strömmen av förbipasserande vittnen, arbetare och militärer, vilka bildade liksom den dubbelstämmiga kören i dramat, den talande bakgrund, mot vilkens recitationer aktörerna framförde sina uppgifter.

Inte några kvinnliga huvudroller? Åjo, och kanske de mest gripande. Jag ser i bakgrunden de sorgbeslöjade hustrurna, och bakom dem gamla svartklädda mödrar och fäder, tysta och böjda gestalter.

Men det är mig icke möjligt att rikta journalistens närgångna kamera mot dessa, eller över huvud taget mot hela detta galleri av levande människor, som där uppe i Sollefteå måste visa sig själva.

En kvinna vill jag dock erinra om. Det var en arbetarhustru från Kramfors, hon var en av demonstranterna och hade råkat vara med bland de främsta i tåget. "Jag tycker om musik och ville därför gå nära musiken. Min man och min 17-åriga son gingo längre bak i tåget", berättade hon. Hör något av, vad hon sade vidare inför rätten!

— Det var rätt många kvinnor i början av tåget, även barn... På grund av att jag varit sjuklig, har jag inte gått med i demonstrationståg mer än tre-fyra gånger förut. Jag lade knappast märke till sammanstötningen med ryttarna. Vi fortsatte framåt, när ryttarna kommit undan. Då jag kom fram till vägkröken, hörde jag några skott. Någon sade, att det endast var lösa skott. — — — Jag liksom de andra skulle just gå undan, då jag hörde någon säga: "De skjuter på dom, som ligger där." Så fick jag se Bergström, som jag förut kände, störta omkull, och då tänkte jag: kunde den där löspluggen ta så hårt, så det skadade? Jag såg honom ligga på marken och försöka släpa sig undan. Då sprang jag fram för att hjälpa honom. Jag såg flera ligga där framme, och blodet lyste på bröstet. Jag fäste mig särskilt vid, att blodet lyste i solskenet. Jag kände mig ängslig, men tyckte att jag måste gå fram och hjälpa Bergström. Jag och tre pojkar bar Bergström in i Vestmans hus, jag bar i benen och de andra i bålen. Inne hos Vestmans hjälpte vi honom så gott vi kunde. Jag gav honom vatten och lade en kudde under huvudet. Vi lade handdukar och lakan på såren (Bergström var skjuten *bakifrån!*), men vi förstod ju inte hur vi skulle göra. Vi ringde efter läkare, den ena efter den andra, men det var bara förhinder, den ena hänvisade till den andra. Det var rysligt att ingen kunde komma. Vi vågade inte gå ner för att fråga efter någon sjukvårdssoldat, ty militären låg i sina ställningar med gevären riktade mot oss. Bergström var hela tiden vid full sans, till dess han, strax före sköterskans ankomst, förlorade medvetandet. Han bad mig att hålla upp hans armar, ty han hade för sig att det skulle lätta, och att lossa på kläderna. Han sade "hälsa Astrid", det var hans hustru. Han jämrade sig inte, men stönade till vid ett par tillfällen. Blodet rann hela tiden från honom. Eftersom doktorn kommit och sagt att Bergström var död, hjälpte jag till med att torka blod från golvet. Därav att Bergström legat där och dött inför våra ögon, utan att vi kunnat hjälpa honom (han levde c:a 45 minuter) hade jag börjat känna mig svag och illamående, så att de måste hjälpa mig ut. Så fick jag några tabletter av systemen och fick lägga mig en stund

i ett rum innanför. Genom fönstret såg jag, hur de kom bärande med Eira Söderbergs lik nedåt älven, men hejdades av soldater, som riktade gevären mot bärarna. Någon ropade: Ja, skjut ni på ett lik! Efter en stund for jag hem.

Ja, så framträdde i processen denna arbetarhustru från Kramfors. Man såg på henne, att hon varit sjuk, men också att hon arbetat mycket, hon verkade snarare stark än svag. Så länge det gällde hade hon ju också varit beundransvärt stark. Hennes knapphändiga berättelse gjorde också, att man såg hela scenen kring den förblödande mannen så klart framför sig.

Nå, de anade dock icke, varken denna kvinna eller tiotalet tysta män inne i rummet, att den, som obevekligt förblödde inför deras ögon, alls icke förblödde! Nej, inte officiellt! Ty den vetenskapliga, kungliga Medicinalstyrelsen förklarade ju sedan, utan att man närmare undersökt den döde, att han sannolikt icke alls förblött, utan i stället troligen dött av den nyckfullt uppträdande, oberäkneliga förgiftningssjukdom, som kallas — fettemboli! Var för detta? Jo, alltså var det inte någon följd därav, att Mesterton hade underlåtit att låta förbinda Bergström, som i alla fall skulle ha dött — av fettemboli!

Hela detta avsnitt kastade en skärande belysning över dramat: Först mannen, en präktig ordentlig man, med sin "Astrid" där hemma i stugan. Han vandrar fram i den strålände vårsolen, på allmänna landsvägen, helgdagsklädd går han där i en av de demonstrationer som arbetarrörelsen sedan fyrtio år har anordnat. Det uppstår något bråk i täten, han vänder om, men skjutes bakifrån. Så denna kvinna, som hjälper att bära honom bort från vägen, där nu på olika ställen ligger eller kryper omkring tio träffade män, — på "kronans landsväg" — men så var det ju också kronans folk, som sköt! Så scenen uppe i Vestmangården, den döendes ord, de förtvivlade telefonsamtalen, soldaterna — förtjänade de detta namn? — med sina lömska gevär färdiga bakom skydden. En kvinna i centrum av det hela, som modigt och till det yttersta gör vad hon kan för den döende, men sjunker ihop när faran är över och hoppet är mördat. Sen rättegången, där denna av sjukdom, fattigdom och arbete märkta, men likväl så starka 40-åriga kvinna står och berättar vad hon sett. Penorna ila över protokollen, domaren lyssnar med uppmärksamhet, i tingssalen är det tyst; här arbetar rättvisans maskineri. Mesterton sitter där i sin nonchalanta pose, ena benet över det andra, stövlarna blänker, monokeln kläms in i ögonvrån och får falla — men bakom allt detta dock en ofördörlig svaghet och nervositet, blicken irrar, anletsdragen se trötta ut. Där är också den tappra pistolskytten löjtnant Beckman, satt och trygg, med sitt eviga hänfulla leende. Vad angår det hela honom? Endast sergeant Rask är av dessa djupt allvarlig. Så nästa scen, den "vetenskapliga sakkunskapen", oåtkomlig i sin höghet, blott verkande på avstånd, i samhällets och sanningens tjänst, eller hur? Så domen, fullständigt frikännande i allt som rörde de döda och de sårade. Runt om står nu Sveriges arbetande folk, icke den härskande, icke den penningförtjänande lilla gruppen, men de enkelt, ärligen arbetande. Denna massa består av individer, i bröstet på varje sådan man och kvinna värker nu ett beklämt hjärta, bakom varje ögonpar bor en fråga till de styrande: Va d gör ni med oss?

Så har det stora sorgespelet gestaltats. Men om vi ser klart, kan vi också skönja, att högt över det nuvarandes elände står som ett moln på himlen den arbetande klassens rättfärdighetskrav; därur skall blixtra fram den kraft, som skapar en senare, enklare och mera sann ordning. Högt över de ännu härskandes förtorkade och förruttnade mandarinvalde, högt över det föraktliga, outhärdliga kaos, som nu kallas samhällsordning och som upprätthålles med en motsvarande rättsordning, svävar visionen av den stora andliga kraft, som snart skall bygga allt på nytt, och då på grunden av det bästa hos människorna, mod och sanning, självuppoffring, enkelhet.

Från fattigdomens vindskupa till statsministers portfölj

**Statsminister Stauning
berättar om sitt liv.**

Statsminister Th. Stauning är en flitig och mångkunnig man. Icke minst häruti symboliserar han arbetarklassens såväl sociala som andliga resning. Hans personliga utveckling från proletärbarn till målmedveten arbetare är bara den beundransvärd om än ej så värst ovanlig, och hans utveckling vidare från cigarrmakare till partichef och slutligen statsminister vittnar om en sällsynt begåvad och stark personlighet; han erkännes nämligen av så gott som alla som en ovanligt duglig regeringschef och torde vara den populäraste statsminister Danmark någonsin haft.

Stauning är både statsminister och minister för sjöfart och fiskeri, är dessutom en ofta anlitad talare, men har likväl tid och kraft att ägna sig åt författarskap; på höstens danska bokmarknad deltog han med icke mindre än tre alster, nämligen skådespelet "Livets Lögne", en större samling "Tanker og Taler" (Jespersen & Pios förlag, Köpenhamn) och med den självbiografiska skissen "Vejen over Køkken-trappen" i "Arbejdernes Almanak". Allt detta har han ju icke författat under sin ministertid; skådespelet "Livets løgner", som har spelats hundratals gånger i Danmark, bl. a. på Arbetarnes teater, skrevs strax efter sekelskiftet och utgör ett ut-

tryck för den tidens förhållande mellan arbetare och arbetsgivare. Det har nu utgivits för att bereda amatörsällskapen inom arbetarrörelsen tillfälle att spela det och ge alla samhällsklasser möjlighet att läsa det. Något vare sig litterärt eller dramatiskt mästerverk är det icke, men dess typer äro äkta och övertygande och de problem, som behandlas, framställas med taktisk klokhet, något som sannerligen icke kan sägas om alla författare. Det finns inga skorrande toner i denna återspeglning av den både sociala och moraliska uppgörelsen mellan den till självmedvetenhet uppvaknande arbetarklassen och den i alla avseenden maktmisbrukande överklassen. Skildringen präglas av ett etiskt allvar, som ännu i dag saknas i det mesta av den s. k. litterära konsten.

Stauning har utsänt boken "Tanker og Taler" i anledning av, att det den 29 maj 1931 var tjugofem år sedan han valdes till

riksdagsman. Det är en mycket betydande bok. I ett förord skildrar han hela den danska arbetarklassens politiska utveckling och i bokens övriga innehåll behandlas ett stort antal av de sociala och politiska frågor och händelser, som haft största betydelse för de senaste tjugofem åren av Danmarks samhällsutveckling. Boken utgör faktiskt ett socialpolitiskt tidsdokument, ur vilket historieskrivarne en gång i tiden kunna hämta klara och vederhäftiga fakta rörande ett kvarts århundrade, som i många hänseenden varit ödesdigrare och betydelsefullare än flera århundraden tillsammans.

Den självbiografiska skissen "Vägen genom kökstrappan" kunde gott ha stått som inledning till "Tankar och tal", man hade då haft en samlad, hel framställning av Staunings personliga och politiska liv (vilket han för övrigt ämnar skildra i ett större självbiografiskt verk till sin sextioårsdag om ett par år).

Stauning skriver, att det har varit hans öde att vandra ut i livet nerför kökstrapporna, och han anser, att detta har ett visst typiskt intresse, även om den enskilda individens liv ej har någon så väst stor betydelse för samhällsutvecklingen. "Mitt

liv har i flera avseenden varit sagolikt", skriver han, "och just därför har det varit typiskt för hela utvecklingen; ty liksom jag avancerade gradvis från dåliga kökstrappor till bättre och sedermera från anspråkslösa huvudtrappor till förnämare, så har ävenledes stora delar av samhällets befolkning avancerat, och arbetarklassen har i sextio år varit med i denna saga, tillsammans med mig och alla de andra, vars sociala ursprung är arbetarklassen". Stauning berättar om, att i hans barndom och ungdom spelade kökstrapporna viktiga roller i hans kamp för tillvaron. I "herrskaushuset" funnos i regel några vindskupor, till vilka man kom upp genom kökstrapporna, och den 26 oktober 1873 föddes Stauning till världen i en sådan kupa, som var så bristfällig, att dagsljuset endast kunde komma in i det lilla rummet genom ett litet takfönster. Sedan bodde han i flera sådana vindskupor, och då han blev så gammal, att han kunde börja arbeta för födan, blev han springpojke och fick bära upp varor till herrskapens kök.

Hans far var vagnmakare men fick blodstörtning och måste överge sitt yrke för lättare sysslor. Även hans mor var sjuklig, hon led av giktfeber och magåkomor och vårdades ofta på sjukhus. Han gick i skolan antingen på förmiddagen eller eftermiddagen; halva dagen skulle vara ledig, så att barnen kunde arbeta på fabriker eller i verkstäder och affärer, skollärarna voro ofta arbetsförmedlare. Emellertid anser Stauning, att han erhöi så pass mycket undervisning i skrivning och räkning, att han senare kunde bygga vidare på egen hand. Han blev att börja med springpojke för en bokbindare, senare för cigarrhandlare, charkuterihandlare, speccerihandlare m. fl. Det var strängt arbete, men han härdade ut, blev omsider konfirmerad och lyckades komma "genom kyrkan och altargången och in i livets grottekvarn". Hans sista plats som springpojke var ansträngande men lärorik och intressant; det var hos en växelmäklare, som lät honom göra tjänst som skoputsare, kökspojke, kontorsbud, kontorist och ibland fick han gå med frun på teatern.

Efter konfirmationen skulle Stauning lära smedyrket, men det måste han sluta med, han var icke stark nog, och så blev han lärling på en cigarrfabrik i stället. Han blev tidigt socialt och politiskt intresserad. Han hade en farbror, som var med i den stora smedstrejken år 1885, och han berättade för pojken om denna strejk och andra sociala strider. Något senare läste Stauning i "Socialdemokraten" om de usla arbetsförhållandena vid de danska statsbanorna, där hans far var anställd som lokomotivputsare, med 13 timmars arbete för 1:65 om dagen; detta gjorde ett starkt intryck på honom.

Han var icke mer än 16 år då han blev medlem av det socialdemokratiska partiet; han såg nämligen äldre ut, så kassören

kunde ej se, att han ej hade levt de stipulerade aderton åren. Hans äldre utseende var honom också till nytta, då han anmälde sig till Studentsamfundets aftonundervisning för arbetare. Han var givetvis medlem av fackföreningen och var icke mer än 22 år, då han valdes till förbundsordförande. "Fackföreningsarbetet blev min ungdomsskola", skriver Stauning, "och jag kompletterade min utbildning med studier hemma". Han lärde sig främmande språk, studerade Marx och Engels och andra socialistiska författares skrifter. Han läste också sin tids skönlitterära författare. "Antingen man tillskriver skönlitteraturen större eller mindre betydelse", säger han, "för mig har den i alla händelser haft stor betydelse, både för utvidgandet av min andliga horisont och för erhållandet av säkerheten i det danska språket". Hårtill fogar han emellertid följande allmängiltiga ord: "Det var ingen som vägledde mig, därför spillde jag mycket tid på onyttig läsning, och jag har efterhand fått erkänna åtskilliga brister i utövandet av de förtroendeuppdrag, som lämnats mig. Men jag hade övertygelsens kraft och jag har aldrig tvivlat på vilken riktning jag skulle gå; jag ser nu, efter 40 års arbete i arbetarklassens tjänst, att de principer, vi följde, och de vägar, vi gingo, voro de rätta."

Därom känner man sig övertygad vid läsningen av hans "Tankar och tal", som handla om hans verksamhet och utveckling i en mognare ålder. Då han 1906 valdes till folketingsman, erövrade arbetarpartiet 8 nya mandat och fick in 24 medlemmar med 76.612 röster. Vid senaste valet för ett par år sedan, efter vilket Stauning bildade den nuvarande ministären, valdes 61 socialdemokratiska riksdagsmän med 600.000 röster. "I samma grad som det gått framåt för mitt parti, har det gått tillbaka för andra partier", säger Stauning. Man har klandrat honom därför att han är opportunist i sin politik, men är det icke just därför han kan peka på så många positiva resultat av sin verksamhet?

Oscar HEDBERG.

Rekvirera PUBs SOMMAR KATALOG

med hundratals bilder och priser över sommarens nyheter i herr-, dam- och barnkläder. Sändes gratis om Ni skickar in nedanstående kupong i öppet kuvert, frimärkt med 5 öre.

PAUL U. BERGSTRÖMS A-B
Stockholm 3

Var god och sänd mig gratis Eder
sommarkatalog.

Namn:

Yrke eller titel:

Postadress:

Skogens ättika

är som en sparad slant
välkommen av den om-
tänksamma husmodern

i svenska hem

SKOGENS KOLAKTIEBOLAG, BOLLNÄS.

Brickorna

i världens hittills största spel
om folk och statsfinanser.

Vad tänka arbetarna i de
många Kreugerföretagen?

Hela världen dryftar Kreuger. Finansmän uttala sig, nationalekonomer lämna förklaringar och råd, företagsledare överlägga, statsmakter ingripa och polisen arbetar... börserna skaka. Det är bara en part, som är tyst, som man inte hör av, som man inte läser om. Vad tänka de tusentals arbetarna i de många Kreugerföretagen? Hur ha de känt det, sedan de omspunnits av världskoncernens jättenät? Vad ha de talat om, sedan döds-skottet ljud i Paris? Ha de något hopp kvar, sedan de blivit brickor i världens hittills största spel om fabriker, om människor, om statsfinanser och folk?

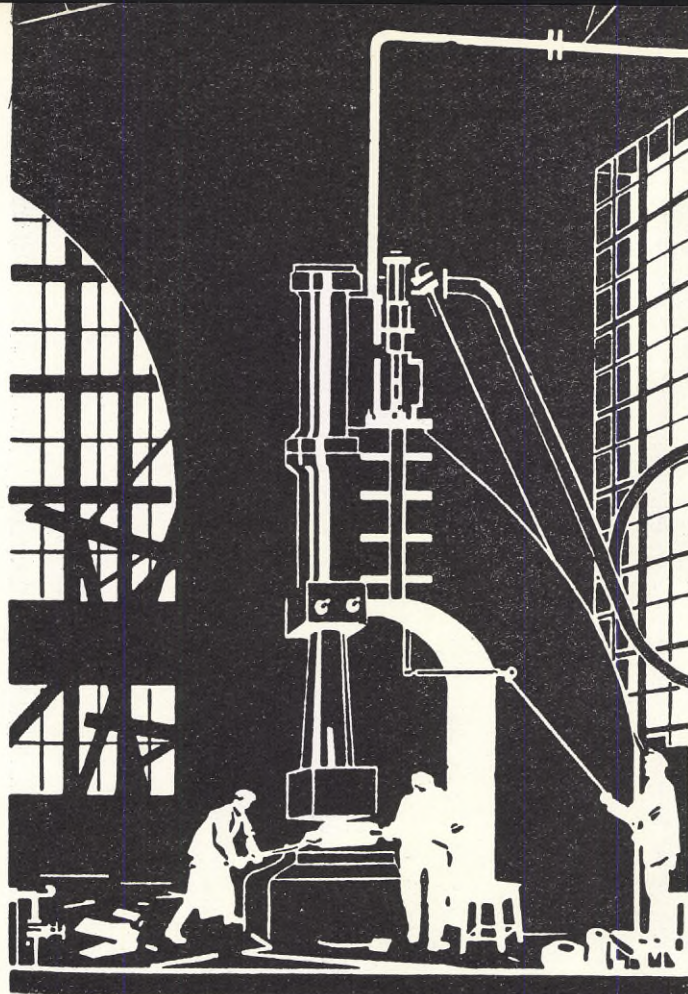
I hjärtat av Stockholm ligger L. M. Erikssons verkstäder. Dess tusenhövdade arbetarstam har skapat ett stolt rykte kring sig. Att vara L. M-are har varit något särskilt. Arskull efter årskull, som ryckt in i dessa verkstäder har fostrats till en yrkesskicklighet, en kärlek till arbetet, som gjort L. M:s produkter välkända, vart än de trängt. Där Sveriges huvudstad varit ett mer än dimmigt begrepp långt borta hos våra antipoder, där har L. M:s tillverkningar dock varit mera och bättre kända, mera betrodda än ländernas eget myntväsen.

Nu är L. M. mera på allas läppar än tidigare. Varje natt knacka världspressens tusentals signalister jordklotet runt dess tecken. Dag och natt rassla typografernas dubbeldäckare och L. M. läses av miljoner på skiftande tungomål. Ty L. M. är ett av den väldiga, fallande världstrustens kärnföretag. Näst efter Tändstickor, koncernens moderföretag, kommer L. M. Erikssons. Det är en spännande detalj av det finansiella jättedramat att läsa om, hur L. M:s aktierna fluktuerar. Än gå femtonhundra kvinnor och män i sin dagliga gärning i företagets tjänst. Än trotsa de stormen, än står företaget. Hur länge? Skall rämnan bli ohjälplig, skall den ädelborna arbetarstammen skingras?

— Vi känna oss som dödsdömda.

Intervjuaren går vid sidan av en av verktygsavdelningens äldre arbetare. I över 30 år har han arbetat på L. M. Där har han lagt ned det mesta och bästa av sitt liv. Det är något av Branting över hans drag, kanske det är valrossmustascherna, som göra, att intervjuaren genast får den bortgångne hövdingen i minnet.

— Vi känna det, som det är min tur att gå när som helst. Vi är femtonhundra kvar. När vi var som mest, räknade vi nära tretusenfyrahundra. Osäkerheten är lika för oss alla, för arbetare

Teckning av Dobrokovski. Ur »Social Kunst» nr 6.

som för basar. Även basarna få gå. De ersätts av nya, unga ingenjörer. Det kan ju hända, att vi som stått sida vid sida med dessa basar inte hysa absolut respekt för dem. Det är väl detta man vill framdriva med de nya männen. Men vi känna de gamla basarna bra och de känna oss. När en maskin är sönder, när något nytt skall göras, vet basen, vilken arbetare han skall sända till det och det arbetet. Han behöver bara ge order. Sedan är basen fri från bekymmer för det arbetet. Han vet att det blir gjort på bästa sätt, ty om också inte basen känner det beordrade arbetet i detalj, vet han så mycket bättre, vilken av arbetarna, som är bäst skickad att utföra det. Sådant samarbete kan inte ersättas genom något annat system.

— Hur uppfattades Kreugers förvärv av verkstaden bland arbetarna?

— Vi hade ju hört ett rykte om det långt innan det kom i tidningarna. Sådant sipprar ju alltid ner från kontoret. Visserligen sades det då att det var B-aktierna, som han övertagit och de är ju inte så mycket värda, men ändå blev stämningen tryckt, så fort vi fick veta, att Kreuger inträtt i bolaget. Vi hade ju sett hur det gått med tändsticksfabrikerna och sågverken, som kommit i Kreugers hand, hur deras produktion flyttas ur landet eller — som sågverken — helt lagts ner. Vi tänkte, att nu ligger vi snart i händerna på amerikanarna. Då förlora vi vår marknad och vårt arbete. Det blev också minskning omedelbart. Förut hade vi mycket arbete till Sydamerika, särskilt Mexiko och Argentina. Men det tog amerikanarna.

— Försökte ni inte komma till tals med ledningen om edra farhågor?

— Nej, det visste vi hade varit lönlöst; de skulle aldrig ha låtit oss få veta sakernas rätta ställning.

Vi ha hunnit hem till Oskar Meijer, arbetare och tidigare under en följd av år verkstadsklubbens ordförande. Lugnt och stilla ger den forne klubbordföranden intervjuaren en överblick över arbetsförhållandena på verkstaden. Det märks, att bakom hans ord ligger den tränade förhandlarens mogna övervägande, men också den genomsyrade socialistens hjärtevärm. Det senare

Oscar MEIJER

kommer fram i ett tonfall då och då, när människorna, hans arbetskamrater, och deras bekymmer skymta förbi bland siffermaterial och tekniska termer. Hr Meijer bekräftar de siffror, hans kamrat verktygsarbetaren nyss gett oss om arbetarstammens storlek och om avskedande under den nya regimen. Det började med att prässverkstaden och automatskötarna fingo knappt om arbete. Tre års skiftkörning hade gjort lagren för omfattande — tredje skiftet fick gå. Sedan fortsatte avskedandena. De äldre fingo dock ännu stanna. I höstas började det bland trotjänarna. Sjuttioåringarna fingo gå. En liten pension lämnas, men den utgår efter begreppet "tills vidare". Den måste sökas på nytt varje år.

Talet glider över på regimen med nya män och gallring bland de äldre förmännen.

— Det är ju naturligt, att en erfaren förman driver fram arbetet bättre. Det finns mellan honom och hans underordnade arbetskamrat en inbördes tillit, som de teoretiskt betonade tidsstudierna inte kunna ersätta. Tidsstudierna gör arbetaren till en nolla. Tiden bestämmer, sätter arbetaren under diktatur. Det blir en annan anda. Förr kunde en arbetare uppfinna ett hjälpmedel för att driva tillverkningen framåt. Tidsstudierna ha gjort, att arbetaren nu direkt skadar sig själv, om han hittar på någon genväg i arbetet.

Här faller verktygsarbetaren in:

— Gubben L. M. drev verkstaden i femton år utan en skolad

ingenjör. Men det finns dock automatmaskiner från den tiden, som gå än.

Meijer:

— Prissättningen på grund av tidsstudier tillämpas icke i enlighet med avtalet, där det heter att förhandlingar mellan arbetarnas och arbetsgivarens representanter skall förekomma. Dessa tidsstudier beräknas efter 45 och 50 minuters effektiv arbetstid allt efter arbetets art. De gamla arbetarna, de som nu få gå, fastän de alltså förmå att utföra sitt arbete, känna också sina maskiner. En är specialist på en slags maskiner, en annan känner en annan maskintyp. Den erfarna arbetaren behöver bara höra maskinen gå, så vet han, om det är något galet med den.

Verktygsarbetaren:

— Gubben Eriksson vet allt om prässarna. Han behöver bara ta i balanshjulet, så säger han, var felet ligger.

Meijer:

— Det är också ur moralisk synpunkt, man hade rätt att fordra, att de gamla trotjänarna finge gå kvar, när de orka utföra sitt arbete. Men det är också svårt för de unga. Värst är det för tempoarbetarna, säger han, och det kommer ett dystert tonfall i stämman — yrkesarbetarens medkänsla med dem som inte fått yrkesutbildningens rotfäste i livet. Tempoarbetarna äro för specialiserade. I år efter år ha de stått och gjort bara ett eller ett par handgrepp. De yrkesutbildade kunna ju vänta sig få arbete någon annanstans, bara det blir bättre tider. De ha sin kunskap att tillgå. Men tempoarbetarna kunna bara ett tempo. De äro sålda... Så är det en tredje sak med tidsstudierna. De förstöra nerverna. Dag efter dag skall man hamra på plåt efter plåt. Det är vissa minuter per styck. En dag kommer ett plåtparti med en viss spänning i. Då hinner man inte. Det är den känslan, som pinar och bryter ner. Tidtagaruret ljuger inte, det får man inte säga. Men det vet ingenting om godsets beskaffenhet, räknar inte med, att tröttheten stiger, vartefter dagens timmar gå. Så kopplar maskinerna av arbetaren. En pojke stod förr vid en maskin och gjorde 1.000 tråd per dag. Nu sköter han tre maskiner och slår 14.000 tråd. Skruvmaskinen gör 42 skruvar i minuten. Det öses skruv som bönderna ösa säd i magasinerna. Allting framskappar osäkerhet.

Vårt partis ordförande har kraftigt understrukit, att Kreugerkraschen är ett skolexempel på vådan av att privatpersoner få utan samhällelig kontroll handskas efter behag med näringslivets tillgångar. Dryftar man den saken bland arbetarna på L. M.? Vart står ert hopp för framtiden? Överlägga ni om socialiseringen? Intervjuaren frågar.

— Var lugn för att börslistan följes av en och var även på verkstaden, fast där torde endast vara en och annan förman, som har någon L. M.-aktie. Men att diskutera de aktuella siffrorna medger icke arbetstakten än mindre mera vittgående problem. Det är, som det vore hopplöst. Klubbstyrelsen hinner inte mer än bevaka dagens intressen. Sammanhållningen blir mindre, missmodet inträder. Det är det värsta. Det är lika också hos befälet. Femtonhundra avskedanden skrämmer.

Så klingar det till av stål i stämman:

— Men kommer parollen från arbetarledningen, från L. O., nog skall den möta oss.

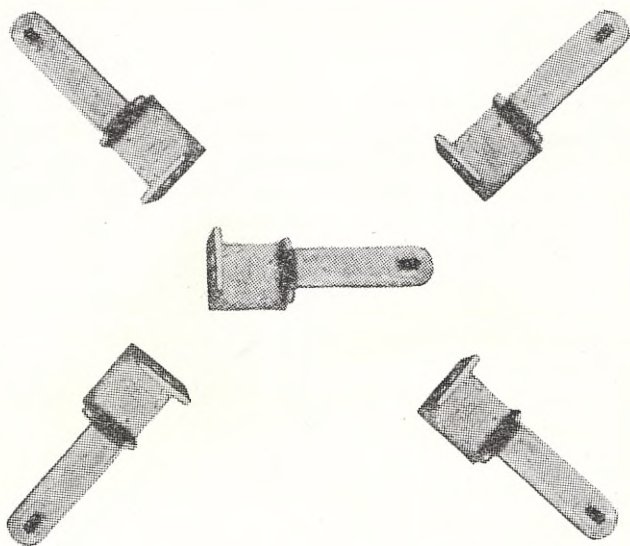
I portalen till Landsorganisationens hus är målad en vacker symbol: arbetsplatsen som hemmens grund, skydd och värn. Intervjuaren kommer att tänka på den bilden och frågar:

— Hur känner ni det i edra hem inför det stora finansspelet och de faror, som hota genom spel och krasch?

— Naturligtvis river det upp. Det blir olust, osäkerhet. De gamla, de som kommit över de 60, gå ju bara och vänta på "brevet". Och pensionen "tills vidare".

— Hemmens bekymmer, talas det om dem på arbetsplatsen?

— Nej. De föras inte alls med till arbetsplatsen. Man försöker ta det så lugnt som möjligt. Det är ingenting att göra åt det, så resoneras det. Det är bara att vänta på det öde, som kommer som order från högre ort. Men nog är det bekymmersamt.

"Konstverk för 40 öre tusen och olycksfallsrisken på köpet."

Hos en vän träffar intervjuaren fröken Maria Israelsson, lika god L. M.-are som sina manliga kamrater, lika yrkesstolt som de. Ögonen glittra, när hon talar om, att hon arbetat på L. M. i 29 år — intervjuaren tänker på alla onyttiga modedockor, som inte ens våga vidgå den levnadsåldern. Fröken Israelsson arbetar på den farliga prässavdelningen, där olycksfallen äro täta, där de stympade händerna äro vanliga.

— Man är trött, glömmet att man inte hunnit få undan handen, innan man trampar till på prässen, och så är det hänt. Fröken Israelsson visar upp sitt "märke", en deformerad tumme.

— Men jag får inte klaga. Efter 29 år har jag så mycket fingrar i behåll. Annars är det knappt någon, som klarar sig.

Intervjuaren ställer samma frågor till fröken Israelsson, som nyss till hennes manliga kamrater. Prässavdelningen är den avdelning, där man först märker upp- och nedgång i orderstocken, märker hur pjäserna i det vidlyftiga schackspelet bakom förändra ställningar. Intervjuaren rycker därför till av glad överraskning vid fröken Israelssons svar:

— Då och då kommer det ett arbete, som är stämplat "Nytt", så det ser ut som om det håller på och blir bättre, men — erfarenheten har sagt oss att det bara är en tillfällighet, som man ej kan bygga på. Det ligger antagligen så till att en del delar, som ligga på lager ha tagit slut och föranlett ökningen i arbetstillgången. Fröken Israelsson berättar om sitt arbete. En liten fjäder, som intervjuaren nyss sett demonstrerad och som hör hemma i telefonens underbara maskineri, betalas med 40 öre per tusen. Det blir många handgrepp för de få örena. Tusen gånger riskeras arbeterskan sin hand eller åtminstone några av dess fingrar för att tjäna den blygsamma summan. Jag har nyss sett en av männen smeka den lilla fjädern med ögonen, hantera den varsamt som ett dyrbart smycke. Det är precisionsarbete. Varje sådant litet stycke stål och silver är ett konstverk. Konstverk för 40 öre tusen, och olycksfallsrisken på köpet...

— Det är ett förfärligt flängande för att man skall hinna med. Men vi få tänka på, att när vi gjort så och så många tusen, ha vi tjänat så och så mycket. Hade man inte detta i tankarna, stod man aldrig ut. Det är också olustigt att se de gamla gå, arbetare som verkmästare, fastän de alltjämt duga till sitt arbete. Man har försökt med ovan folk och så har man satt till en stor stab avsynare. Sådant var det aldrig fråga om förr. Vi gjorde arbetena, så att de dugde. Den ärliga arbetarens indignation över fusk dallrar i stämman.

— På vår avdelning ha vi försökt att dela arbetet, så att vi sluppit avskedanden, fortsätter fröken Israelsson. Vi arbeta fyra dagar i veckan och ha var fjärde vecka fri. Det är bättre, om

man turas om på detta sätt. Det har talats om att de gifta kvinnorna skulle avskedas, men de ha det inte bättre än vi andra. Deras män ha kanske ännu mera begränsat korttidsarbete. Därför hålla vi ihop om att alla skall vara kvar. Man får ta till vad man sparar och se tiden an. Det är svårt för dem som bli alldeles utan. Får man sluta, vill ingen i livet ha en. Vi kunna vårt arbete, men på andra områden ha vi inte möjligt att komma in. Ingen ville väl ta en L. M.-are i tjänst, kanske också därför, att vi äro en smula stolta av oss. Vi vill inte heller släppa någon av de gamla kamraterna, därför att det är så stor risk med ny och ovan arbetskraft. Nu är det tal om, att vi även få arbeta den fjärde veckan och någon har redan fått börja arbeta fem dagar.

— Socialiseringen? Nej, vi tala inte något om den just nu. Vi försöka hålla hop om att alla ska vara kvar. Eljest tiga vi och dra oss fram som vi ha det. Det torde inte kunna bli någon ändring till det bättre förrän hela den här historien med Kreuger-manipulationerna är utredd.

Intervjuaren har fått några inblickar i en stolt arbetarkärs skiftande stämningar inför dagens svårigheter och det spel om envar, som hausse och baisse på börserna nu betyder. I hans öra ringer dock den gamle verktygsarbetarens inpass, när procenträkning och tidsstudier förts på tal under samtalets gång:

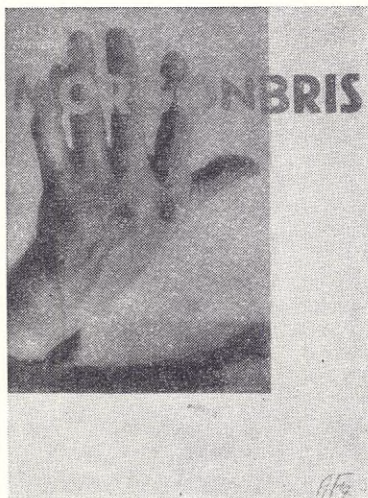
"Nog är det tusan att det för oss skall räknas ören, kvartsören och sekunder, medan det skall finnas finansherrar, som spela med miljarder i pengar och med tiotusental människoöden. Han har rätt, den gamle arbetaren. Hans ord ge en stark relief åt vår partiledares paroll om SAMHÄLLSKONTROLL ÖVER NÄRINGSLIVET.

Marla ISRAELSSON

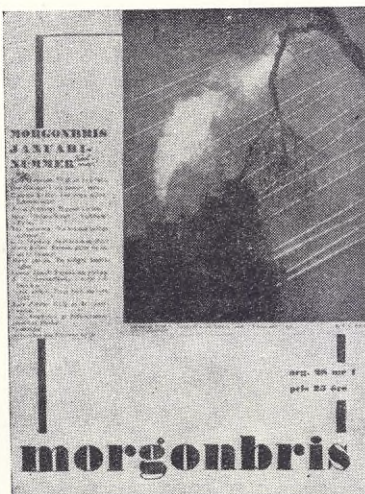
"Fred", Gulli Bergman, Stockholm.
Belönad med halva första priset.

Arthur Fribärg, Älvsjö.

Sune Lindström, Stockholm.

Sven Erik Vingedal, Stockholm.
Belönad med halva första priset.

Axel J. Frändberg, Stockholm.

Den bästa första sidan

Intressanta livsbilder
hämtade ur Morgonbris' tävlan.

JUDIT JÖNSSON skriver:

Undertecknad som är livligt intresserad av Morgonbris, önskar gärna se första sidan utstyrd med arbetsglada ansikten. Själv husmor i ett arbetarhem med rätt begränsad inkomst och moder åt sex barn har jag fått arbeta utom hemmet så mycket som möjligt för att förtjäna lite. Ändock känner jag mig glad över att kunna arbeta. Med tack för Morgonbris innehållsrika läsning.

SKALDEN TILL TVÅ DIKTER, som återfinns på annan plats i detta n:r tillfogar:

Kunde Ni inte göra ett bord med ett par små barnvantar på? När man ser en sådan liten tavla säger den mer än tusen dikter och hundra föredrag om att man skall tycka om småttingar och uppfostra dem efter både sitt hjärta och alla psykoanalytiska anvisningar. Det här är bara en liten idé — men jag får kanske lov att föreslå den?

Fru VERA HJELM, Slite, önskar:

Den är icke vacker bilden som jag skulle vilja se på Morgonbris' första sida — men måhända skulle den tala sitt tysta, gripande språk till månet hjärta. Det är så nära tio år sedan jag var i tillfälle att se det verklighetsmotiv, som jag vill försöka beskriva med ord, men ännu står denna bild oskynd kvar för min inre blick och jag har under åren lopp åtskilliga gånger framkallat den i mitt medvetande.

Det var en grådisig höstdags förmiddag jag satt i väntkorridoren till Serafimerlasarettets nervpoliklinik. Dörren till mottagningsrummet öppnas och därinifrån komma två kvinnor. Den ena kan vara omkring 35 år, magerlagd, rakryggad och av medellängd. Hennes anlete betraktar jag inte så noga, men jag ser att det är ett buttert, ovänligt ansikte med spotska drag. Hennes klädsel är ytterligt enkel och gammalmodig. Kjölens bakkvåder nå nästan golvet. Så flyttar sig min blick till den andra kvinnan och hakar sig fast där. Det är en liten gumma.

(Forts. å sid. 22)

Arthur Fribärg, Älvsjö.

Morgonbris' på nyåret utlysta tävlan om den bästa första sidan har lämnat resultat, som äga ett mycket stort intresse även bortsett från tävlans angivna nyttyosynpunkt. Uppgiften är allt annat än lätt, varför det stora antalet tävlingsbidrag blev så mycket mer överraskande. Mest anmärkningsvärt är emellertid konstaterandet av vilka kategorier, som deltagarna representera. Sida om sida med tecknare, yrkesfotografer och modernt skolade typografer ha fabriksarbetarskor, industri- och lantarbetarhustrur mött upp. De sistnämnda tala tydligen ur överfulla hjärtan. Där man inte haft tid och möjlighet att med ritstiftet teckna "morgonbrisen", manliga och kvinnliga arbetares kamp om brödet, den hotande världsrevolutionen eller hemidyller; där man ej heller haft någon fotografi av kära gamla föräldrar, lillan eller husets katt, har man tagit till bläck och penna och berättat skiftande bilder ur ens eget vardagsliv.

Varje barn sin egen bädd!

När jag skriver detta har jag inte läst inläggen i aprilnumret, eftersom detta nummer ej kommit mig tillhanda ännu på min föredragsresa.

Men överallt hör jag, hur kvinnor harmas, hur min artikel diskuteras, vändes — och vrids. Jag måste erkänna, att detta vridande och misstydande gör mig ont. Inte för egen del. Jag har varit med om sådant förr. När jag för en femton år sedan talade och skrev om nödvändigheten av personlig munhygien — tandlagning efter råd och lägenhet men i varje fall egen personlig munrenlighet — såsom utgångspunkten för en verklig aktion för folktandvård i kommun och stat, lät det, att Sigrid Gillner "hånade" folk för att de inte kunde få sköta sina tänder. Men den stormen och det snedvridandet och förtalet lade sig. — Några intresserade personer hjälpte mig att sprida intresset för praktiska åtgärder i skolstyrelser, på kyrkostämmor o. s. v. för skoltandvård och allmän folktandvård. Och nu, nu kan man ju nästan säga, att mina tankar äro på modet i den frågan. Det går inte en månad, då inte någon partivän i detta land skriver till mig och ber om uppgift på statistiskt material, kostnadsförslag m. m. i fråga om skoltandvård, för att med detta kunna resonera eller motionera fram skoltandvård i vederbörande kommuner. Och Röda korsets ledare och medlemmar skriva nu oantastade om det, som jag avbasades för förr i världen. — Så är livets gång. Leve den!

Den här frågan, som jag nu har skaffat mig ovänner — och vänner — för: Varje barn sin egen bädd, borde vara betydligt mycket enklare att ordna. Den borde åtminstone vara mindre öm än tänderna. Men det är väl en del möbler som ömma mer än trasiga tänder. Sägts det.

Emellertid gör det mig ont att det jag skrivit en gång i september 1931 och tänkt som en ingress till en s. k. bäddvecka, som jag sökte få anordnad över hela landet med Konsums och möjligen också husmödrarnas hjälp, att detta skall snedvridas och misstydats. Det gör mig ont, som sagt inte för min egen del utan för sakens skull. Jag skulle naturligtvis helst ha velat

KOM AN!

bjuder Sigrid Gillner sina meningsmotståndare i diskussionen om arbetarhemmets inredning, vilken fråga glädjande nog framkallat ett oerhört intresse.

skriva så att inte det som var mindre väsentligt i min korta uppsats fick mer intresse och förargelse än huvudsaken: Varje barn sin egen bädd.

Det som retat folk mest är väl detta: Jag har skrivit någonting om att i valet mellan bäddar åt alla barnen och sideboard, skrivbord och en del annat "som folk har" och skaffar sig, därför att "alla ha sådant" och andra liknande möbler finns inte, så bör man välja att ge varje barn sin egen bädd!

Jag har icke talat om 4, 5, 6, 7 sängar, stående bäddade dygnet runt i ett rum och kök. Jag har skrivit om bäddar, som man kan placera, en del i befintliga sängar eller soffor, andra i hopfällbara sängar, som kunna ställas undan på dagen. Svårigheterna äro alltså, dels att få råd till så mycket sängkläder som behövs för att varje familjemedlem skall få sin egen bädd, dels att få möjlighet att placera bäddarna under natten, och dels att ha utrymme för sängkläder och sängattiralj under dagen. Jag har påpekat, att i många hem har man råd och plats med en så pass skrymmande och litet rymmande möbel som ett sideboard, men inte råd och inte plats med en sådan säng, där sängkläder kan placeras. Jag har talat om de hem, där man måste välja endera. De som ha råd med både "borgerliga" möbler och bäddar angår mig inte på annat sätt, än jag tycker, att skolläkaren i flickskola, realskola och läroverk och folkskolans olika avdelningar borde tala förstånd med mammorna. Så slipper jag. Nej, det blir nog den socialistiska kvinnorörelsens representanter i bygderna, som får slå fram en effektiv hygienisk barnavård i alla hem.

Det är tyvärr ännu så trångt i många hem, att utrymmet inte medger, att varje barn får ens en egen flyttbar bädd. Men i valet mellan det och andra umbärliga saker väljer den socialistiskt tänkande, den hygieniskt bildade arbetarekvinnan, hellre bäddutrustningar och en stor säng att ha sängkläderna i under dagen — än de ting jag i min artikel skrivit om. Detta är hela saken och mitt "hån" i denna sak består i att jag framhållit, vad en husmor bör välja, om hon måste välja.

Den mor som får välja, den skall välja barnens hälsomöjligheter framför allt annat!

Det hör till historien, att bland dem som ilsknat till över mina uttalanden om sideboard m. m. hör också en möbelfirma. Jag blev glad för det, och förstod med ens, att jag var på rätt väg. Jag var en fiende till det "sideboardslager" och andra "stiliga och moderna" lagrade möbler av samma typ, som möbelfabrikanterna ligga inne med.

Och som — det vill jag understryka — icke äro uppgjorda efter de små hemmens behov eller deras skönhetsbehov utan efter medelklass- och överklassbehov med minst tre rum: matsal, sängkammare och herrum (obs! det sista retsamma namnet). När arbetareklassen se'n skall köpa möbler till ett rum och kök eller till två, då får den hålla till godo med att plocka ur av den grannlåt, som är avsedd för andra utrymmen och andra inkomster.

Jag frågade möbelfirman om jag fick stå till tjänst med några tips för sängar, bädd- och linneskåp och en del andra inrättningar för de hem, som jag har mest erfarenhet av, nämligen de små arbetarehemmen i stad och på land.

De lät inte omöjliga, i varje fall mildare än i de första replikerna. Hur skulle det vara om vårt möbelproducerande landskap framför andra, Småland, om det inriktade sig och sin befolkning på det nya samhällets möbelbehov? Småland har redan slagit ihjäl våra föräldrars kristalluppsatser och vaser i par och givit oss ändamålsenliga enkla glas och — vackra. Varför skulle inte Smålands möbeltillverkning kunna slå ihjäl schablonerna från 3- och 4-rums hemmet. Och ge oss billiga funktionalistiska, det är ändamålsenliga möbler.

Det jag skrev om skrivbord och skrivbordsuppsats har retat många. Det är klart att en arbetare eller arbetarehustru som har mycket skrivgöra — tag t. ex. våra organisationsledare — de ska' ha utrymmen för skrivandet, för papper, handlingar o. s. v. Men — alla de som sällan skriva, och stå i valet mellan t. ex. en ny bra, fast madrass åt den 12-åriga flickan eller ett skrivbord som möbelagenten bjuder ut, eller en skrivbordsuppsats, han eller hon skall tänka sig för. — Vad man behöver skall man emellertid ha! Både vuxna och barn! Det är den nya heminredningens — och samhällsinredningens lösen.

Om nödvändighet och verkliga behov kunde sedan resoneras länge. (De största skrivare jag träffat i mitt liv, ha alltid haft enkla bläckhorn, bara precis vad som behövs för skrivning. Och — i de fina skrivbordsuppsatserna finns det aldrig annat än torr bläck! Men detta är bara högst oviktiga inpass inom parentes.) Till sist en lustighet apropos "Varje barn sin egen bädd". Det har sagts, att jag med den artikeln har "stött" mig med så många arbetarekvinnor. "Och det är mycket farligt för di eggar opp sina män". Att göra vad?

Jag frågar också: Mot Morgonbris och mot kvinnoförbundet? Eller mot mig personligen?

Detta om Morgonbris tar jag med ro, ty jag har under mina resor fått så många bevis för, att bredvid misstydare och snedvridare, så finns där en hel del kvinnor, som med liv och själ försvara och förstå mina framförda tankar i bädd- och möbel-frågan och äro Morgonbris och kvinnoförbundet tacksamma för, att tidningen ger röst åt sådana saker. De kvinnorna, som tåla mina synpunkter och som gå in för dem, (även om de hemma skulle ha ett sideboard), de ska hjälpa till att få en praktisk rättelse i de saker, det här gäller. Och de ska segra ute i bygderna — till sist.

Mig personligen kan detta motstånd endast befästa i min föresats att arbeta och åter arbeta för arbeareklassens och de små hemmens sak.

Och — vi i kvinnoförbundet som strävat med länge, vi arbeta inte för att göra oss populära, utan för vår saks framgång.

Har jag skött den oskickligt och stått i vägen för dess frammarsch i något sinne eller något hem, då är det oerhört sorgligt.

På resa i Småland söndagen den 10 april. *Sigrid GILLNER*

Viktigare än sideboard.

Bästa Redaktör av Morgonbris.

Jag har aldrig förr skickat in något till en tidning men har gett akt på uppmaningen i er tidning att nedskriwa funderingar. Så vill jag på samma gång tacka er för Morgonbris. Jag kan inte med ord uttrycka vad den tidningen betyder för mig, och jag tror nog att alla arbetarkvinnor, som känner den, har samma känsla för den. Själv har jag inte känt den längre än från detta års början, men bekantskapen kommer säkerligen att fortsätta till livets slut. Mitt eller tidningens.

Det var med förvåning jag tog del av Arbetarhustrurs från Storfors svar på Sigrid Gillners artikel i förra numret av Morgonbris. Om tycke och smak skall man ju som bekant inte disputera, men när man ser denna matsalsmöbel av ek, plus skrivbord, i så gott som varje arbetarhem, som är något så när välsituerat, undrar man om det verkligen är tycke och smak, som har varit dominerande vid inköp av möbler Och nog förefaller det egendomligt att det just måste vara en skrymmande sideboard-buffé, som skall tilltala skönhetsinnet. Skrivbordet har jag mera förståelse för; det finns för övrigt de, som är både små (vilket är nödvändigt) och prydliga. Men det var egentligen inte möbleringen jag hakade upp mig på, utan frågan om barnen och deras sängplatser. Det förstår ju var och en att en familj med 6 å 7 barn i ett rum och kök, inte kan bereda särskild liggplats för var och en. Det är ett av fattigdomens gissel. Men å andra sidan finns det väl ingen sund och rättänkande människa, som inte går med på att man sover och vilar bättre i egen bädd, än när den skall delas. Jag har själv varit liten, och legat tillsammans med två systrar i en utdragssoffa, så jag vet vad jag talar om. Det ständiga kivet om vem som behöll största platsen, täcket som alltid någon tog till sig mer än som rättvist var, och många andra irritationsmoment. Sannerligen om man för väl av det varken kroppsligen eller andligen. Och för att inte tala om den stora fara på det sexuella området, som ligger så nära till hands för barn i gemensambädd. Och när någon blev sjuk, vilken pina för de friska att ständigt vara utsatta för hans oroliga rörelser och känna närheten av den feberheta kroppen. Nej, om det finns möjlighet, låt barnen få var sin bädd. Jag för min del tror det är viktigare än både skrivbord och sideboard-buffé. *Hembiträde*

Hur ofta händer det

att en arbetarehustru får tillfälle och uppmaning att tillkännage sina erfarenheter och funderingar? Mycket sällan och ännu mera sällan gör vi det. Vi är rädda för andras kritik och vågar inte. Jag är glad att det ändå finns de, som kan och vågar stå i skottlinjen. Morgonbris är också en utmärkt tidning i sitt nuvarande skick. Den kommer som en kär och efterlängtdad meningsfrände, och de här senaste artiklarna under rubriken "Vi leva 1932", var i högsta grad behövlige. De borde väl angå även oss trångbodda och arbetslösa! Mycket kunde väl praktiskt förenklas och förbättras även här utan kostnader.

Varje barn sin egen bädd! är nog ändå allas önskan, fast kostnaden och den stora tvätten avskräcker. I vårt hem köptes en tätsäng till den första lille. När sedan den andra kom, hade de bägge plats i den sängen. De fick ligga med fötterna emot varandra, var sitt vanligt enmanslakan tjänstgjorde som både under- och överlakan uppvikt om fötterna, men samma täcke. Sängen var om dagen en bekväm stol.

Sedan ha de haft var sin bädd i samma säng. Och någon gång, då lakanen trytit har en tvåmansbädd delats till två bäddar genom att sängen bäddats med två enmans- eller en på längden avdelad tvåmansbolster, breda lakan och brett täcke och örngottskuddar. Sedan sängen bäddas på vanligt sätt, avdelas bädden genom att lakan och täcke tryckes ner emellan bolstrarna, där de fasthållas med en bamburörskäpp eller ett spånt klädesstreck i sängens längd, vilka don fästas som man finner för gott med iskruvade krokare e. d. i sängens gavel eller botten. Om man ej har spiral i sängbotten, då går det bäst att fästa i denna. Och då går det också bra att fästa motsvarande sidor av täcket, varigenom barnen komma att ligga som i en sovpåse och hindras att sparka av sig om nätterna. Denna idé har jag själv kommit på, så jag kan ej garantera att den passar hos andra?

Kvinnoklubbarna borde alltid före sina möten läsa igenom Morgonbris för att sedan på sammankomsterna eventuellt uppta i tidningen behandlade problem. *En arbetarehustru på landsbygden.*

Carnusol rengör och polerar möbler m. m. utan att lämna fett efter sig.

Absolut oskadligt för ytan. Pris pr flaska Kr. 1:25.

Säljes i alla Färg- och Kemikalieaffärer.

Fabrikanter: WINGÅRDS, MALMÖ.

◻ m trädgården — den må nu vara inom eller utomhus — brukar man säga att den är sin ägares visitkort. Antingen vittnar den om flit, intresse, ordning och smak eller också om oordning, smaklöshet och liknöjdhet. Men den kan tala om än mer. Den liksom varje annan till synes från yttervärlden isolerad detalj i den enskildes vardagsliv äger likväl ett sådant sammanhang med tiden, de allmänna begreppen och förhållandena, att den bär vittnesbörd om just dessas karaktär. Tänk bara på den för österlandet betecknande överensstämmelsen i kinesiskans torterade fot och den av Kinas trädgårdsmästare förkrympta tallen i kruka. Men samtidigt som den gula rasen är på väg att frigöra sig ur reaktionens fjättrar börja de förkrympta växtvärgarna att förpassas till museets underliga samlingar.

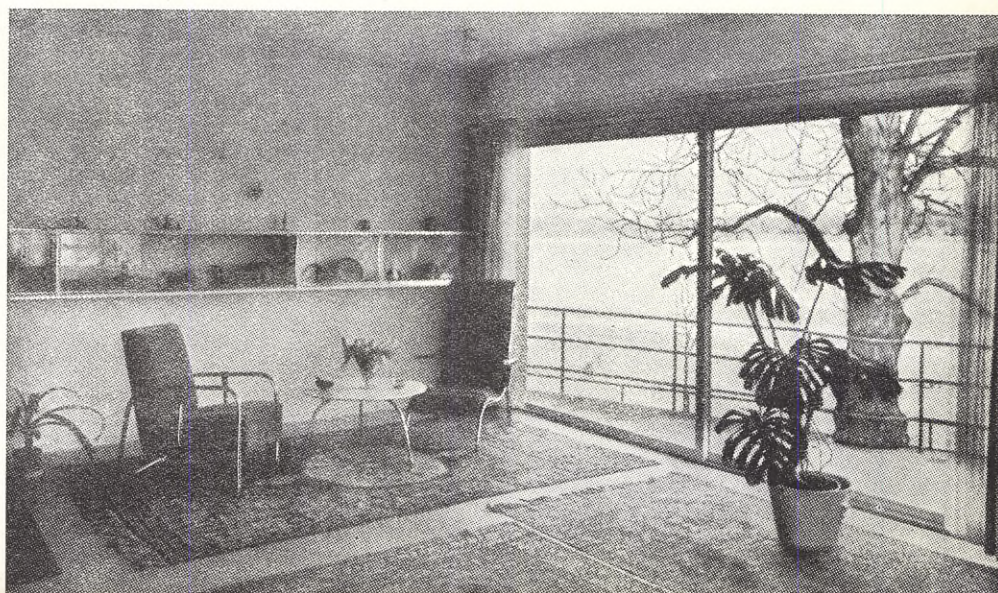
I de europeiska fönsterträdgårdarna pågår just nu en överraskande och intressant omflyttning, som uppenbarligen föranletts av revolutionerandet i bostadsbyggnad. Alltså hör och häpna! Fikusen, gummiträdets, vilken vi under de senaste tio åren fnyst åt, vilken skämttecknarna alltid satt som prickken över i'et på den fattiges torftiga flyttlass från en hyreskasern till en annan, har höjts upp ur sin förnedring till en av den moderna arkitekten livligt uppskattad ackquisition i den nya heminteriören. Framför den moderna fönsterväggen, varigenom strömmar in hela floder av solljus och i nära grannskap av värmeelementet gonar sig nu den uthånade. Solen, den friska luften, den fria platsen i det sparsamt möblerade rummet, allt i samverkan, framkallar den vackra brunröda färg, som trädet aldrig får om det står på en för ljuset mindre utsatt plats.

Ej mindre fritt fast något mer ur ljuset har placerats Philodendron, den ståtliga främlingen från det tropiska Amerika. Dess stora, glänsande, gröna, nästan läderaktiga blad, försedda med djupa inskränningar och med skivan genomborrad och full av avlänga hål bilda ett yppigt dekorativt inslag i funkismiljön.

Fikusen, Philodendron och Cissus. Se, där fönsterväxterna för dagen. Vi finna dem inte bara i utlandets nyaste bostadsinteriorer. Svenskt tenn och Sv. slöjdföreningen ha dem sedan länge i sina mönsterrum.

DET NYA HEMMETS VISITKORT

Den bästa. (Forts. från sid. 18)

Säkert är hon sjuttio år. Även hon är torftigt klädd. Hennes rygg är så krokig och böjd att man tycker den lilla gestalten påminner om en rätvinklig figur. Jag skymtar en del av ett dödsblekt, insjunket ansikte med fårade, lidandesmärkta drag. Ögonen och det övre ansiktspartiet kan jag ej se. Det döljes av ett tjockt bandage, som är flera varv virat om huvudet.

Den yngre kvinnan går korridoren fram i skyndsamt tempo. Den lilla böjda gumman har gripit tag i hennes kjol och halvspringer för att hinna med. De skrumpna händerna hålla krampaktigt fast för att inte släppa taget.

Det är ganska många, som sitta och vänta på doktorn. Blickarna riktas mot de två. I allas ögon avspeglas harm och medlidande. Sista skymten av ett böjt, grånat huvud i vitt förband försvinner genom svängdörren, som häftigt slår igen med ett ilsket gnisslande. Därute i trappan ljuda bortdöende steg, hastiga, snubblande steg av gamla, trötta fötter, instuckna i stora, breda, knarande kängor.

"Det var svärmor och sonhustru", säger någon. Kanske det! Mor och dotter kunde det väl knappast vara.

Om den bild jag här sökt skildra får form, skulle jag vilja understryka den med de orden: "Var god mot de gamla, vörda dem, hav tålmod med dem!" De äro barn av sin tid liksom vi av vår. De hava trampat och rödjat törnestigarna före oss unga. Skola vi leva tills åldersdagarna nå oss, då hjärtat är utbrunnet och livskraften tömd, måste även vi vandra in i skymningen till livets höst och vinter.

"JAG BOR PÅ EN STENIG TÄPPA i mellersta Västmanland, fyller snart 60 år och har arbetat hårt i livets skola.

Hur skulle det ta sig ut med förnöjda anletsdrag trots hårt arbete. Jag har tänkt mig en anspråklös torpstuga med några höns vid trappan. Husfadern är ute på teget och kör med sin enda ko, som han dresserat för lättare sysslor, på samma gång hon förser familjen med mjölk. Hustrun och fyra barn är hos far med kaffe. Alla

Docent Karl Häupl,

den internationellt uppskattade skandinaviske forskaren, avslutade ett föredrag inför Köpenhamns Tandläkarsällskap med följande ord:

"Så mycket kunna vi fastslå, att vi i tandpastan SI-KO fått ett tandvårdspreparat, som tar hänsyn till våra teoretiska kunskaper om tandbeläggningens uppkomst och till de betingelser, under vilka de två sjukdomarna karies (tandröta) och paradentit (alveolarpyorré) uppstå. Jag vill därför med stöd av dessa teoretiska synpunkter uttala, att Ni bör göra Edra patienter uppmärksamma på SI-KO och rekommendera dess användning. Mina praktiska erfarenheter av SI-KO äro också mycket tillfredsställande."

SI-KO

den oskadliga tandpastan
Svensk produkt

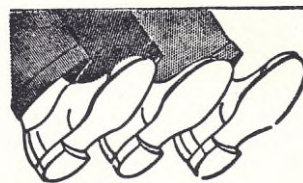
har satt sig i gräset glada och belåtna. Barnens ålder 7, 5, 3 år. Den minsta några månader gammal ligger i mors knä. Den enda, som är missbelåten, är treåringen. Han ser frågande på mor och minstingen, som ville han säga: "Varför skulle du komma och ta mor ifrån mig. Även kossans kalv får vara med å glädjas åt friheten."

JUDIT AXELSSON, Kumla:

Frihetsgudinnan med sitt bloss mot en stjärnbeströdd himmel. Det passar ju i svart och vitt. Eller en arbetarhustru med fredskvisten i sin hand med solen i uppgående som bakgrund; det tycker jag skulle passa vår tidning.

ANNA KARLSSON, Karlstad:

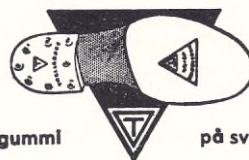
Jag skulle önska se första sidan av Morgonbris prydd med en båt, gärna en skuta, som för fulla segel strävar mot storm och ström, symbol för verksamheten bland kvinnorna. Orsaken att vi ändå äro ombord är målet: ljusningen i fjärran där långt borta vid horisonten, som bådars en ny tid.

Slitstyrka som 3 lädersulor.

Spar pengar, skydda hälsan med Trelleborgs gummi-sockor, det effektiva skyddet mot väta och kyla.

Eleganta och smidiga. Tillpassas lätt efter alla skor.

Priser 2: 50, 2: 25 och 2: - för resp. herr-, dam- och barnskodon.

Svenskt gummi

på svenska skor.

TRELLEBORGS GUMMI-SULOR & KLACKAR.

Erhållas hos sko-, läderhandlare och skomakare.

Skaffa Er**»Stickat och Virkat»**

— en utmärkt bok

Husmoderns presentbok "Stickat och Virkat" har redan blivit en stor succé. Dagligen inkomma nya förfrågningar från Husmoderns läsare, som ännu ej rekviderat boken, huru de skola tillvägagå för att erhålla samma. Med anledning därav hava vi åter infört i veckans nummer av Husmodern en kontrollkupong, mot vars insändande jämte kr. 1: 25 till porto- och inbindningskostnad denna utmärkta bok kan erhållas.

erhålls mot kupong i veckans nr av

HUSMODERN

Levereras av bryggerier o. vattenfabriker.

VI LEVA 1932

Läsare, grip pennan och låt andra få ta del av edra erfarenheter, funderingar och synpunkter! Fråga, det finnes så få frågare! »En fråga tränger alltid djupare och längre än ett svar.»

Kvinnosaksfrågan.

sammanhänger på det närmaste med den ekonomiska frågan. Först när kvinnorna blivit EKONOMISKT FRIGJORDA kan man hoppas på en verkligt kollektiv kvinnlig samhällsinsats.

Men det är också en psykologisk fråga. Kvinnorna måste frigöra sig från den ofta kanske omedvetna känsla av underlägsenhet, det mindervärdighetskomplex, som tusentals års beroende av män har alstrat hos dem och som, mot all rätt, kommer dem att inte VÅGA tilltro sig den kraft och det inflytande som tillkommer dem. Och denna känsla underblåses ständigt av männens traditionella betraktelsesätt och medfödda större lätthet för att göra sig gällande.

Jag tror emellertid inte, att den ultrafeministiska åsikten om kvinnornas kamp MOT männen i och för hävdandet av sina rättigheter till varje pris är det riktiga — även om denna rörelse särskilt för borgarklassens kvinnor haft en stor uppryckande betydelse — utan den socialdemokratiska ståndpunkten av samarbete och samverkan. Inga kvinnliga säraktioner mot männen, mot det gemensamma samhällsintresset!

Jag anser vidare, att hela denna fråga liksom också äktenskapsfrågan är av sådan vikt, att den omöjligt I SIN HELHET kan lösbrytas ur sitt sammanhang. Utan först i och med det nuvarande kapitalistiska systemets likvidering och införande av ett klasslöst, socialistiskt samhällssystem kan den finna sin slutgiltiga lösning: Lika rätt och lika frihet för man som kvinna! Ingens ekonomiska beroende av annan!

Men därav följer, att varje akt av kvinnlig frigörelse och samhällsinsats är ett steg i rätt riktning, som luckrar upp jorden för det kommande och bereder väg för socialismen. Jag är också nog stor optimist att tro, att när den tid kommer, då kvinnosläktet i sin helhet vunnit frihet och skolats till självansvar, då komma vi kvinnor, i kraft av vår djupaste känsla för LIVETS HELGD, att till hela mänsklighetens fromma kunna förhindra krig och våld till våldet. Redan nu, om vi alla slöte uppp kring pacifismen, skulle vi kunna det! Så vakna, kvinnor! I DEN säraktionen riva vi männen med oss.

Eva ARADS.

Varför

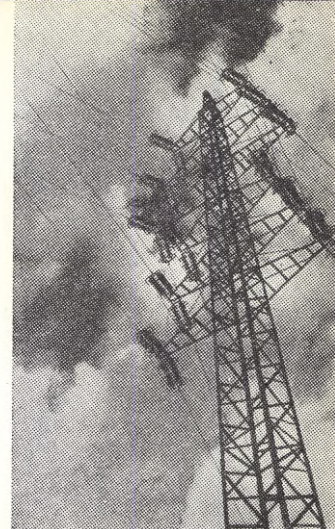
glömmer man av i dessa dagar, då det från ledande finanshåll och dess tusende eftersägare i dagspressen framhålls, att arbetarna vid verkstäderna böra gå in för lönereducering, att även husägarna böra gå in för SÄNKNING AV SINA HYROR — frågar den vakna Göteborgskollegan Hyresgästen och svarar

NEJ —

då förstummas talet. I ena fallet arbetare — i ett MÅNGA GÅNGER livsfarligt och ALLTID tungt och dåligt betalt arbete — och å andra sidan husägare som inhösta jättestora ARBETSFRIA inkomster.

VARFÖR —

talar man icke om, att arbetarna redan nu — till följd av spekulationerna på guldmarknaden och den svenska kronans fall — förlorat 30 procent av sin inkomst.

Lycka.

Jag drömmer att jag fryser
Jag krymper samman
rymden är så oändlig, så mörk
och jag fryser, fryser.
Jag vaknar
rummet är varmt.
Isblommor tecknar sig
mot rutans stjärnljus.
Vid sin bädd står lillen
och gråter.
Lillen som två midsommarsolar
strålat över.
Han har också drömt
vätt ned sin bädd
och kravlat sig upp,
skälver fryser,
mamma, mamma gråter han.
Jag tar honom till mig
i min varma bädd.
Tätt slutna till varann
somna vi åter.
sova utan att drömma
alltmedan isblommorna växer
på ytterrutan
och vinternatten skrider.

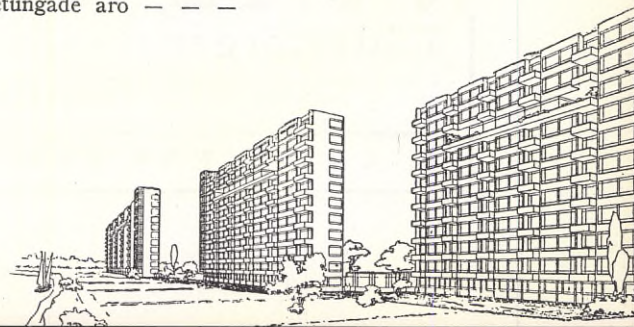
Moa MARTINSON

NEJ —

då skulle sanningen bli alltför uppenbar, den, att de arbetande och betungade inte bara får riskera hälsa och liv i arbetet, utan också berövas arbetets frukter... Eller också berövas dem möjligheten att genom arbete sig försörja.

MEN —

det kommer förvisso den dag, då fabrikernas alster och åkrarnas gyllene skördar skall tillföras — inte börsjobbarna — utan dem som arbeta eller betungade äro — — —

KLYFTAN

ROMAN AV ELLEN WILKINSON

Översättning från engelskan av Rickard LINDSTRÖM

(Forts. från föregående n:r.)

— Det är inte *mitt* ideal av äktenskapligt liv, sade Joan och sköt fram sin lilla bestämda haka.

— Det är inte mitt *ideal* heller, svarade Dacre lugnt. Men jag ville ha Helen och måste acceptera hennes villkor. Ni har predikat jämlikhet och skapat organisationerna och jämlikheten. Varför ska' man nu gnälla om saken då de ta en sådan vändning, som man inte precis önskar?

Joan svarade inte. Och under återstoden av resan voro båda tysta, sysselsatta var och en med sina egna tankar.

KAPITEL V

Underhandlingskommittén hade icke återkommit från Downing Street, då Joan och Dacre anlände till konferenslokalen. Joan kunde knappt längre stå ut med att vara på sidan om händelsernas centrum. Temperaturen höll på att stegas. Det ögonblick då kommittén återvände med premiärministerns svar skulle kanske bli det mest dramatiska i hennes liv. Hon ville inte stå utanför detta.

— Vi ska' försöka att komma in i lokalen på något sätt, sade hon till Tony.

— Kunde inte jag också få gå med?

— Gärna det. Låt mej fundera! Det kan dröja timmar innan de kommer, och om vi hittar på något gömställe få vi nog vackert bli kvar där. Låt oss gå och köpa litet snask och sedan försöka krängla oss in.

— Jag har stor lust, sade Tony. Låt mig gå och handla sötsaker.

— Nej. Ni skulle köpa hela butiken och vi skulle behöva släpa en hel säck med oss. Jag ska' sörja för husmodersplikterna. De köpte apelsiner, nötter och dadlar i små paket i ett fruktstånd och sedan smögo de sig in likt konspiratörer. Vakten vid konferenslokalens huvudingång var lika effektiv som vanligt, men Joan hittade på en smal, slingrande trappa i de bortre regionerna. Trappan ledde från en smal läktare till en slags reservutgång. Tony stack försiktigt fram huvudet och spanade.

— Det finns ingen på läktaren, viskade hon. Om vi smyger in och håller oss i skinnet ska' det gå bra. Fördömt — — — det kommer någon!

— Där bara jag.

— Blain! Va' i helsike...?

— Klå inte den värnlöse lille gossen? Han vill också glutta lite'. Joan såg med intresse på den unge mannen. Han hade ett tjockt

svart hår och klara svarta ögon. Men hälften av hans ansikte verkade nästan förlamat. Det var vanställt av en sate till granat, då han under kriget tjänstgjort som militärflygare. Denna del av ansiktet förblev orörlig under det att den andra delen var livlig och uttrycksfull.

— Jag ska' vara snäll. Men jag antog att ni hade något särskilt för er. Jag har försökt hitta på någon väg in i denna fördömda håla, men dessa drakar, som satts att vakta det här stället ser vart man vänder sig. Jag bara följde i edra spår. Var inte onda på mig, flinade han och tittade frankt på Joan.

Joan hade lust att omfamna honom. Det var något käckt och frimodigt hos honom och hans patetiska, stelnade ansikte vädjade till hennes känslor, som i detta nu voro ovanligt uppjagade.

— Vi ska' dela vår sista nöt med er, och våra tre skelett skola återfinnas bredvid varann, viskade hon.

— Alldeles utmärkt. Jag är fullt med på båten, viskade han tillbaka.

— Vi måste hålla oss alldeles lugna annars blir där ett helsikes väsen, förmanade Dacre.

Joan lämnade de två männen, som stodo skyddade i bakgrunden, och smög sig försiktigt framåt. Männen följde snart efter henne. Lokalen var nu kvävande het och de sågo ner i den genom en dimma av tobaksrök. I högre grad än många andra arbetarkonferenser var detta en sammankomst av männen i ledet, ty den bestod av fackförbundens verkställande utskott, och de flesta av fackförbunden hade stadgat, att medlemmarna av deras styrelse skulle bestå av personer, som fortfarande arbetade i vederbörande yrke eller fack. Medelklassfolk sagnades här alldeles. Joan kände sitt hjärta klappa av sympati med dessa män. De voro hennes eget folk. Hon kände deras liv. De hade mycket att förlora. Om strejkorden gavs, skulle det betyda, att många av dem miste ett arbete, som de haft under hela livstiden, och andra, anställda vid järnvägarna eller i kommunal tjänst, skulle vedervåga de pensioner, av vilka deras ålders trygghet i så hög grad var beroende. Männen i kraftstationerna skulle komma att ådömas höga skadestånd, kanske fängelsestraff. Alla skulle riskera livsuppehållet för deras hustrur och barn. Det var lätt för henne och de unga svärmarna i det socialistiska partiet att hoppas på en strejk, men dessa män skulle få skåda konsekvenserna i ögat. Det var mycket få kvinnor närvarande. De voro lugna och sågo en smula stela ut.

I detta ögonblick voro dessa fullvuxna män muntra som skolpojkar. De vägrade med glattigt mod att kasta sig in i de allvarliga affärerna innan de voro tvungna därtill. Konferensens ordförande befann sig vid Downing Street, och ordförandestolen hade nu intagits av en stor transportarbetare, som uppenbarligen hade en god praktik i att presidera vid mera lustiga tillfällen. Han ålade männen att presitera något lustigt. Somliga åstadkommo verkligt briljanta ting, men både goda och mindre lyckade prestationer mottogs med en hjärtlig applåd och en enstämmig kör:

O, hej, en sån usel sång,
som en usel sångare sjöng.

Det blev nära midnatt innan underhandlingskommittén återvände från Downing Street. Joans lilla sällskap var tacksamt för hennes apelsiner och nötter. En viskning gick runt: "De äro här." Och delegaterna strömma in i lokalen från korridorer och från gatan.

NYAL
Läderfärger

i 20 moderna nyanser (förutom svart, vitt, guld o. silver).

NYA SKOR

för blott 1 krona

Edra ljusa fjolårsskor bli moderna och nya igen genom omfärgning med NYAL-Läderfärg. Vill Ni icke ha besväret själv så anmoda Eder skomakare eller skohandlare att ombesörja färgningen, men föreskriv att den skall göras med NYAL-Läderfärg.

Denna fackmässigt sammansatta färg smetar aldrig och flagnar icke av om färgningen skett enl. bruksanvisning

Säljes i färg-, sko-, m. fl. affärer
Begär
NYAL-Läderfärg

F. AHLGREN'S TEKN. FABRIK, GEFLE

Underhandlingskommittén radade upp sig på tribunen bakom ordföranden, som var en mogen, flintskallig person med skolmäs- tarutseende och guldbågade glasögon. Joan lade märke till gruvarbetarledaren Herbert Smiths frodiga skepnad och arbetarparti- ets ledare med det dekorativa, krusiga grå huvudet.

Med en röst, som icke gjorde mindre in- tryck fastän den var fullkomligt fri från alla känslor, rapporterade ordföranden lugnt, att alla försök att finna en grund- val för en uppgörelse, som skulle rädda gruvarbetarne från att sjunka ner i en än- nu djupare fattigdom, hade strandat. När järnvägsmännens ledare reste sig hördes ett mummel av förväntning. Hans mode- rata synpunkter voro väl kända. Om han var överens med strejkordern, så fanns det förvisso intet annat att göra. I en atmosfär så tyst att man kunde höra ett gruskorn falla yttrade högtidligt den man, som tidigare hade fört tåg och nu ledde ett stort fackförbund:

— Under hela min verksamhet — och jag har lett många underhandlingar — har jag aldrig tigt och bett som jag har tigt och bett hela denna dag... Men det miss- lyckades.

Talaren gjorde en dramatisk paus; för- samlingen höll andan.

— Vi ha strävat efter fred. Vi ha tigt om fred, emedan vi önska fred. Landet önskar fred.

En kör av mumlande instämmanden av- bröt honom. Denne arbetarledare var en stor talare men han var alldeles för upp- rörd för att tänka på oratorisk grannlåt i denna stund. Han såg sig om i lokalen.

— De, som önska krig, måste taga ansvaret. Denna sats slog sönder församlingens självbehärskning. Detta betydde strid. Bi- fallsropen haglade. "Om de önskar det, ska' de få det också", ropades från alla hörn av lokalen.

Ordföranden kallade pliktskyldigast till ordningen. Talande i samma kalla ton som en direktör på en bolagsstämma, erinrade han delegaterna om, att det nu förelåg dem ett omfattande arbete.

Förslag om en förenad aktion ("Gud, ett sånt namn på en strejk", mumlade den oemotståndlige Blain) skulle framläggas för fackförbunden. Konferensen skulle åtskiljas nu och åter samlas morgonen därpå.

— Jag skulle inte velat gått miste om detta för en hel värld. Nu stå vi inför kampen. Det har sitt värde att ha varit med i kriget. På sista tiden har jag ofta funderat över, varför jag egentligen gav mig med. Men vi ska' visa de kräken — — — sla- gits i deras krig, och nu behandla de våra män som hundar! Den unge före detta flygofficeren var nästan tokig av upphets- ning. Han grep tag i Joans arm.

(Forts. i nästa nr.)

Det är ej något fel när man säger att händerna kunna vara välfaliga. En slarvigt skött hand är avskräckande, då däremot en välvårdad hand vittnar om för- fining och är en njutning att skåda. En stor hand är lika vacker som en liten, endast den är välskött. Såväl kvinna som man är skyldig sig själv att vårda händerna väl.

Sköt Edra händer så de bliva vackra händer. Efter tvättningen på kvällen ingnid händerna omsorgs- fullt med Maniol så att cremen helt absorberas av huden. Massera uppifrån och ned. Se hur händerna av behandlingen bliva vita och mjuka samt hur narighet och hudsprickor läkas. Maniol är speciellt avsedd att skydda Edra händer och bevara dess smidighet.

MANIOL
HÄNDERNAS BESKYDDARE

KONFIRMATION

DEN SOCIALDEMOKRATISKE RIKS-
DAGSLEDAMOTEN KYRKOHERDE
HARALD HALLÉN, ARVIKA, SKRIVER:

Säkerligen ha många av Morgonbris' läsare med intresse följt den diskussion, som i Social-Demokraten förts över frågan: "Bör arbetarflickan konfirmeras?" Över ett 60-tal insändare deltog, och inläggen voro i de flesta fall både vederhäftiga och intresseväckande. Frågan har en ständig aktualitet. Det lönar sig också att stanna inför den, ty den har en praktisk begränsning och skiljer sig så till vida från äldre tiders religionsdebatter, som voro ändlösa och där i regeln aldrig den ene lyckades "överbevisa" den andre.

Frågeställningen är dock något skev. Varför just ARBETARFlickan och varför just arbetarens FLICKA? Problemet är ingen fråga, speciellt för det kvinnliga könet och det är ej heller något specifikt problem för arbetarklassen. Det är ett KULTURproblem, som skär lika djupt in i alla samhällsklasser och som bottnar i den djupa och långvariga kulturkris, som vi genomleva. Det finns verkligen grupper, för vilka det ej är något problem. Det är dels alla de hem, som äga en bestämd religiös uppfattning, dels de många tusende hem, där det blott gäller ett iakttagande av sed och slentrian. Men för många andra åter blir det ett problem av allvarlig art. Jag tänker på alla dessa nutidshem, där man lämnat den konfessionella kristna tron och hamnat i en allmänt hållen idealism och där man i själva frågan om livsåskådningen kommit antingen till en indifferent eller i bästa fall agnostisk ställning, där man varken tror eller förnekar.

Hur bör man där förfara, när barnens konfirmationsålder är inne? Mycket beror på barnens egen inställning. Ungdomar med en allvarlig läggning, som öppet säga sig vilja bli konfirmerade därför, att de HA en religiös tro, ha rätt att få sin tro respekterad. Och de få det väl i regeln också. Det är ju ett klart religionsfrihetskrav. Lika klart är det också, att de, som visa öppen olust eller förakt, icke få tvingas av sina föräldrar till något, som för dem blir en personlig osanning.

Men den stora hopen av ungdom, som ej har någon deciderad uppfattning, kanske just på grund av hemmets religiösa indifferentism? I fallet "Britta" i Soc.-Dem. tycktes det vara en flicka, som sade sig sakna varje spår av religiös tro eller intresse, men som tiggde och bad att få "gå och läsa", därför att kamraterna skulle göra det. Jag känner en handelsresande, vars 17-åriga dotter går i konfirmationsläsningen, men som talar om detta i en gycklande och ytlig ton. I ett sådant fall borde föräldrarna begagna sin myndighet och helt enkelt förbjuda en sådan konfirmation. Och detta icke blott för att förebygga att barnet blir en andlig lögnare. Man borde också tänka något på konfirmationsläsningen, prästen. Det finns inget mer pinsamt och förödmjukande för en sådan än att nödgas ta emot elever, vilkas likgiltighet är uppenbar och där han kanske med vetskap om hemmets likgiltighet för hela saken förstår, att hela hans arbete är fåfängt — åtminstone i detta fall. Jag vet, att många präster ha en annan tro härom: Alltid kan ett korn gro, man vet aldrig,

om ej den unges eget intresse kan väckas o. s. v. Sådant kan inträffa, men fråga är om ej det väckta religiösa intresset i ett som hopplöst betraktat fall mer än motväges av all den skada, som ofrivilligt anställs genom att tusentals andra genom likgiltighet, kanske lönnlig ringaktning få en falsk inställning för livet till höga och heliga ting. Ju flera uppenbart ovilliga, indifferentia och håglösa ungdomar som kunde avhållas från konfirmationen, desto bättre för den andliga hygien i vårt land.

Men nu torde det vara så, att den stora hopen av ungdom i konfirmationsåldern varken är personligt religiös, ej heller ovillig eller avvisande till konfirmationsläsning. Det är hygglig ungdom, som lojalt väntar på föräldrarnas vilja i dessa ting. Hur bör man i sådana fall förfara, där det gäller ungdom utan någon deciderad personlig tro? Enligt min mening bör man se till, att denna ungdom får deltaga i konfirmationsläsningen. Unga människor i vår tid med dess relativistiska och nivellerande syn på tingen behöver få en KÄNSLA AV DET ABSOLUTA. Sinnet för det heliga håller på att försvinna. Man inser inte, att bakom sådana ting som psalm och kyrka, bön och altare dölja sig för släktet omätliga värden. Men den realistiska tiden ser bara den konfessionella och tidshistoriska begränsningen. En kyrka t. ex. är något annat än en föreläsningssal. Ja, den är också mer än hemvisten för en viss konfession, det är platsen för döda och levande hjärtan, som pinats i sorg och jublat i tro och hopp. Det är platsen för den ärligaste självrannsakan och för de hetaste drömmarna och bönerna om bättring, omskapelse av individ och värld. En kyrka är därför ett heligt rum. De, som ha suttit i bänkarna eller gått upp till altarringen ha sökt det högsta av allt. En sådan ort bör nutidens ungdom ej vara obekant med. Ungdomen bör ha fått en sådan kunskap, att den förstår den Ande, som talar genom kyrkan och alla dess högtider och symboler. Vem vill avstå från ett julottebesök med dess profetiska dröm om fredariket! Vem vill gå miste om en långfredags gripande sång till den offrande och tjänande kärlek, som övervinner allt! Vem vill stå utanför påskbudskapet om eviga värden, om att uppleva det tidlösa, evigheten, att tro på ting, som bestå, medan livet förödes! Att låta sina barn gå miste om förutsättningen att fatta detta, att låta dem gå som främlingar för sådana ting är obarmhärtigt.

Aldrig kväller idealitetens källa så rikt som i ungdomsåren. Men liksom små barn måste föreställa sig det heliga i form av en högst personlig och ganska mänsklig Gud, så måste ungdomens längtan mot idealen konkretiseras i en gestalt. Därför tecknar kyrkan för dem efter fattig förmåga evangeliernas Kristusbild. Det tör väl hända, att det ofta brister i bilden. Den kan fördunklas av dogmatiska spekulationer eller upplösas i känslösvammel, men det behöver inte så vara. Den kan bli en utlösare av all ideell kamp för renhet och sanning, rättvisa och rättfärdighet. Det gäller att väcka de ungas hänförelse för alla de praktiska livsideal, som f. ö. med historisk sanning kunna knytas till Kristusbild.

TVÅ DIKTER
till en liten baby

EN LITEN SOCK

Jag har efter natten vaknat
och stigit ur bädden opp
och sitter ensam och tittar
vid min rykande kaffekopp.

Förr såg jag väl mest på blomstren
som min hustru vårdade kärt.
Idag har någonting annat
och större mig blivit beskärt.

På bordet framför mig ligger
ett barnplagg, som är ändock
för mig mer än allting annat:
ett barns lilla ljusröda sock.

Du lilla som slumrar där inne
i rummet vid nattlampans bloss,
ack, lämna från dag som lidit
blott sådana minnen åt oss.

TVÅ SMÅ VANTAR

Liten, för samlade slantar
vi köpte åt dig ett par
små vackert mönstrade vantar,
en gåva från mor och far.

I morse de voro slängda
på bordet, där mina var,
så slarvigt och lika vrängda,
just som mitt vintervantspar.

Liten, din hand skall bliva
allt starkare år för år.
Ifall den oss nu vill riva
den tillfogar inga sår.

Vi se dina vantar, lilla
och hoppas och tror och spår
att handen ej gör oss illa,
när vuxen du hos oss går.

Allan SELGE

Även i de mest okyrkliga bygder möter folkskarorna upp, när "läsbarnen gå fram". Det är något oerhört gripande över en sådan dag, där den går rätt till. I bänkarna sitta fäder och mödrar, fyllda av varma böner och önskningar för sina barns framtid. Längst fram i koret blommar en mänsklig vår. Det är konfirmandskaran med dess skiftande stämningar: glädje hos somliga som få en skolavslutning, glädje över kläder och prydnader hos andra, men alltid finnas de i skaran, som känna en helig bävan inför ett löfte om förbund och följe genom livet med dess heligaste makt. Och när läraren talar om att älska den Helige, att slå vakt kring korset, föra hans kamp vidare, icke svika som Petrus eller förråda som Judas, gå fram med sång och bön på läpparna och likt Han tro på Någon, som vill oss väl, då svalla många hjärtan över, då sänker sig HÖGTID över många sinnen, unga som gamla. Då skapas eviga värden, minnen för livet. Visst blir det svek och avfall i vida kretsar, men den unge HAR stått mitt i en värld av höghet och helighet. Sådant är ALDRIG förgäves. Vem mäter vidden av all den andliga kraft, som tänts vid ungdomens altarringar i vårt land! Hur mycken trogen fostrargärning i fattiga hem, hur mycket ädelt patos i arbetet på moraliska och sociala ting, som fått liksom den första tonen, den grundläggande riktningen just på ungdomens stora vigningsdag! Konfirmation KAN vara något tomt och andlöst. Men den blir vad vi vilja. Den kan därför bli högtid för livet. Bakom dess ofta bristfulla skal döljer sig en möjlighet, som vi i denna utplundringens tid ej må avhända oss.

Harald HALLÉN

En bild från Faluklubbens jubileumsfest.

Nu är det återigen

några socialdemokratiska kvinnoklubbar, som gått in i tjugofem-åringarnas led, nämligen Västerås- och Kävlingeclubbarna, vilken tilldragelse naturligtvis festligt firats på bägge hållen. Ett studium av de gångna årens verksamhetsberättelser visar att det varit allvar, omtanke och uppoffringar bakom jubilarernas arbete. Det har också lämnat många vackra frukter. "Så långt ifrån äro vi dock färdiga att vi ha stort behov och god plats för mycken och villig arbetskraft, säger Västeråsclubbens energiska ledarinna Agnes Söderqvist och tillägger: Vi ha under de gångna 25 åren ofta fått öva oss i tålmod, och vi ha tålmod att vänta på denna nya och friska arbetskraft, som är varmt välkommen i vårt led.

I Kävlinge höll fru Signe Höjer, Malmö, ett med stort intresse åhört föredrag över ämnet "Inför avgörandet". Folkskollärare G. Löwenheim deklamerade Asplundsdikterna "Maskingeväret" och "Världsträdet" samt Jarl Hemmers dikt "Männen i berget". Kävlinge soc.-dem. ungdomsagitationskrets talkör uppförde "Ljusets seger". Programmet i övrigt omväxlade med sång, musik och kaffeservering.

Den intressanta årsberättelsen, som till sist utmynnade i en hyllning åt fru Johanna Liljenberg, vilken var enda kvarstående medlem sedan klubben bildades, mottogs med livliga applåder.

Faluklubbens 20-årsjubileum

hade över sig en verklig högtidsprägel. I festen deltog omkring 400 personer. Festens hedersgäster voro fruarna Hilma Hedström, Hilma Hillberg, Emma Eklund och Sofi Lindqvist, vilka voro med år 1912 då klubben bildades och ännu äro aktiva medlemmar. Ledamoten av riksdagens andra kammare fru Olivia Nordgren talade över ämnet Kvinnorna som medborgare. Det förträffligt arrangerade programmet upptog bl. a. en av Gunborg Pettersson författad prolog och en förträffligt framförd dialog. Klubbens sekreterare Anna Sandahl slutar sin tjuugoårsberättelse med orden: "Fastän det är ringa det arbete, som vi kunnat åstadkomma under de 20 åren, är vår klubb dock en länk i den kedja, som för när-

varande omsluter hela världen och vår tro och förhoppning är att en gång:

Det kvinnligt veka i mänskossinn' skall frälsa världen och ringa in förbrödringens framtidsrike."

Det är som om talkören

vore ett utslag av den nya tidens tanke: Inte en utan många. Inte ENS insats utan MÅNGAS.

I en del ungdomsklubbar har man börjat med talkörer. Med god instruktion, så att den djupa MENINGEN i ORD och VERK kommer fram, kunna talkörerna höja möteskulturen avsevärt ute i bygderna.

Det går inte lika lätt att spela och sjunga skräp ur jazzkulturens vrår, när en mäktig och fin stämning kommit till stånd genom en talkör. Den ena blir i stil med det andra till sist och ovillkorligen.

Men det må besinnas, att även i talkören märks INDIVIDERNA. En röst, en stämma, som genom tomhet och oförmåga att känna och förstå det den läser, skär igenom, kan ge intryck av bristfällighet åt hela kören.

Summan är denna: Om många ytliga och dumma personer läsa i talkör, så blir helhetsintrycket: platthet, intet.

Om många tänkande och ärligt kännande personer läsa i talkör, så blir helhetsintrycket: gripande, en upplevelse. Och detta senare, även om det inte alls är någon stor skådespelarekonst som gör sig gällande.

Ty "strunt är strunt och snus är snus om ock i gyllne dosor, men rosor i ett sprucket krus är ändå alltid rosor".

Nyss hörde jag Huskvarna S. D. U. K:s talkör. Det var en djupt gripande upplevelse. Jag är tacksam för att till mitt föredrag om Arbetarekvinnans frigörelse få ett så stort och mäktigt stöd som de präktiga ungdomarnas TALANDE KÖR.

S. G.

KÄVLINGEKLUBBENS NUVARANDE STYRELSE: FRÅN VÄNSTER: OLGA HANSSON, HILDA NORDAHL OCH JOHANNA LILJENBERG, ANNA NILSSON, HANNA PERSSON OCH AGDA ANDERSSON.

SO:DE ÄRGÅNGEN

av TJÄDERS Fröhandels A.-B:s KATALOG

Oxtorgsgatan 7
Stockholm 8
Telefon 7151

En av de kvinnliga pionjäreorna

för socialdemokratin i Jönköping fru ELIN NEUMAN har i dagarna passerat halvseksårigsgränsen och med anledning härav uppvaktats av såväl organisationer som släkt och vänner. Kvinnoklubben, vilken hon på sin tid bildade, uppvaktade med en arbetslampa av tenn samt blommor. Elin Neuman, som i över 30 år tillhört socialdemokratiska partiet, har innehaft flera förtroendeuppdrag inom detsamma, sålunda var hon Jönköpings arbetarkommuns första kvinnliga representant i stadsfullmäktige.

Hilda SEPPÄLÄ

Elin NEUMAN

Kamraterna på andra sidan Bottenhavet ha fått djup sorg.

Vårt broderparti likaledes. HILDA SEPPÄLÄ, socialdemokratiska kvinnoförbundets sekreterare och redaktör för tidningen Toveritar, den kraft som i bästa samförstånd med Miina Sillanpää ledde upplysnings- och uppfostringsarbetet för socialdemokratin bland de finska arbetarkvinnorna, avled i början av april efter svåra sviter av influensa. Hon var en arbetsförmåga och organisationstalang av stora mått och uppskattades av hela partiet för sina värdefulla insatser på olika områden. I riksdagen, vilken hon tillhört alltsedan inbördeskriget, räknades hon till partiets bästa krafter. Tomrummet blir svårt att fylla. Sedan sin tidiga ungdom tillhörde Hilda Seppälä partiet och dess kvinnorörelse och liksom de flesta aktiva krafter inom den finska socialdemokratin har hon suttit i fängelse och fått kännas vid de borgerligas hat mot arbetarrörelsens förkämpar. Men som en äkta dotter av den finska jorden kunde intet bryta hennes sega energi och målmedvetna vilja att tjäna rättfärdighetens sak. Hon var dock icke endast agitatorn och arbetsmyran, utan även lyrikern och som sådan finska.

Den 6 april vigdes hennes stoft till gravens ro, vilket blev en sällsamt högtidlig akt. Till hennes minne har kvinnoförbundet till förmån för mödrar och barn stiftat en fond, som skall bära hennes namn. Redan vid starten inflöto stora bidrag, då många i stället för blommor skänkte gåvor till fonden.

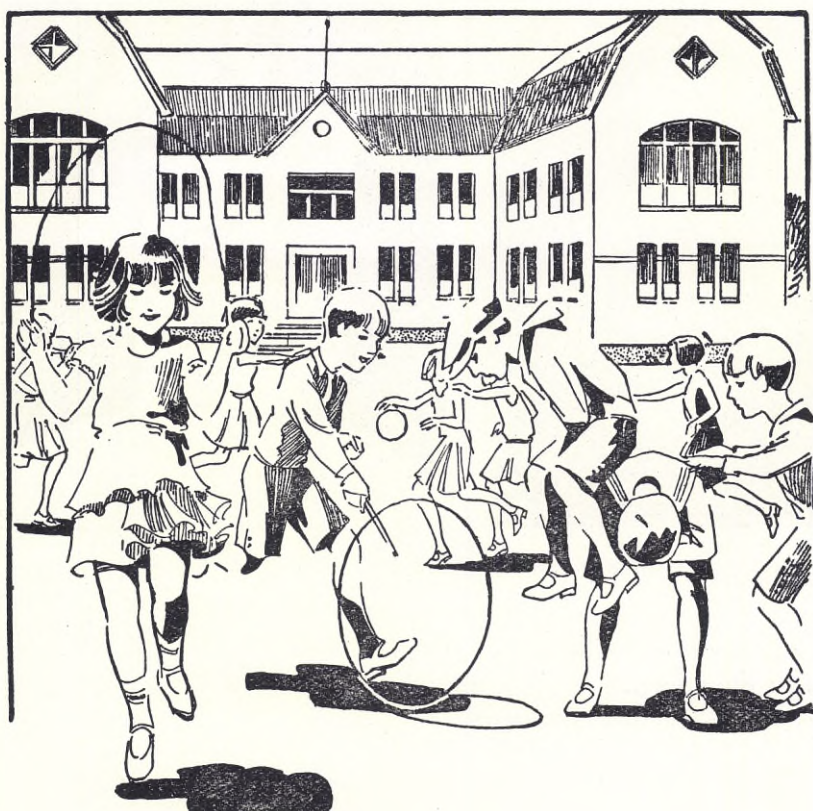
De svenska kamrater, som haft förmånen sammanträffa med Hilda Seppälä, känna det smärtsamt, att hon mitt i det verksamaste skedet av sitt liv, skulle ryckas bort från de uppgifter hon så väl fyllde. Vi förstå den stora förlusten och saknaden.

Signe WESSMAN

Inom den socialdemokratiska pressen äro kvinnorna

anmärkningsvärt litet representerade — bara ett tiotal, av vilka endast hälften innehar fast anställning. Vid kvinnokongressen var det också inte mer än fem närvarande, nämligen Birgit Hedström, Eskilstuna, Hanna Leikel, Arbetet, Malmö, Elsa Stuge, Östersund (se bilden fr. h. till v.), Signe Jacobsson, Halmstad, Kaj Andersson, Morgonbris.

532

Barnens lekar

sliter skor . . .

Sommaren är utomhuslekarnas tid — och skoslitningens. Skolgårdens grus tar hårt på barnens skodon, men ferier-
nas långa lekdagar ännu mer. Den ur
alla synpunkter bästa lösningen på
barnens skofråga i sommar är att ge
dem

TRE TORN

s o m m a r s k o r

Erhållas i varje välsorterad affär i branschen.

Ⓣ

Social konst. (Forts. fr. sid. 10.)
för ung, socialistisk konst. Skulle nå-
got sådant vara möjligt här i Sverige
bland våra rotbomsdyllar?

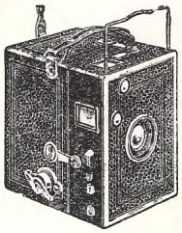
Från sin utställning i Stockholm för
något år sedan, är Käthe Kollwitz
alltför känd för att här närmare be-
höva presenteras.

Affischen har en utomordentligt stor betydelse, enär den, om konstnärlig och suggestiv, omedelbart påverkar massorna. Detta är något som nästan alla socialistiska tecknare har uppmärksammat. I synnerhet är detta förhållandet med de sovjetryska konstnärerna, som snabbt ha måst upptaga striden mot tsarismen, po-
perna och kyrkan, mot privatkapita-
lismen, imperialismen och Nep-
perioden, för sovjetstaten och dess lyckliga genomförande, jordbrukets och industrins kollektivisering i femårsplanens tecken. Men trots agitations-
tecknare som Deni, strama idékonst-
närer som Moor, akvarellister som Deinek och industriskildrare som Da-
josch (vilka alla lämna prov på sin konst i "Mondes" sjätte häfte), tycker man sig finna något torvtigt och torrt hos ryssarna, vilket på ett märkbart sätt kontrasterar mot de danska, tyska och amerikanska bidragen.

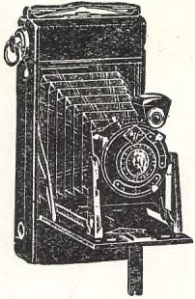
I särskild grad imponerar amerikana-
arna, av vilka inte mindre än åtta
tecknare presenteras, nämligen Wil-
liam Gropper, Fred Ellis, Robert Mi-
nor, Jacob Burck, Adolf Dehn, Louis
Lozowick, Hugo Gellert och William
Siegel. Den största konstnären och
starkaste agitatorn av dessa är utan
tvivel Robert Minor. Han har en sak
som endast kallas för "Den arbets-
löse", men som mer än alla statistis-
ka tabeller och journalistiska under-
sökningar av läget på världsmarkna-
den, visar hur en alltmer växande ar-
betslöshet, kastar sin slagskugga över
en kapitalistisk minoritet. Men även
andra av häftets bidragsgivare, isyn-
nerhet Fred Ellis och Hugo Gellert,
visar att de i allra högsta grad har
frigjort sig från den annars sedvan-
liga, medelamerikanska optimismen.
Särskilt Gellert har några bra saker.
Bl. a. en som helt kort och lakoniskt
rubricerats "Priset för kol", och där
livlösa manskroppar bäres upp i
dagsljuset efter en gruvexplosion.
Priset för kol är människoliv och
skövlade hem. Som en bitter följd och
förtvivlad kontrast återger William
Gropper på ett av sina blad, en lik-
vagns färd genom fattiggatorna, och
en hopsjunknen arbetarkvinnas kom-
mentar får gälla som motto: "Så är
det en mun mindre att mätta."

"Monde" har planerat en fortsättning
på sin serie "Social konst". Närmast
härefter följer fotomontage, samt yt-
terligare prov på dansk och tysk teck-
ning (Anton Hansen, Zille och Max
Ernst), därefter tänker man presen-
tera mexikansk konst och sociala
barnteckningar. Det hela är ett in-
tressant och djärvt företag, som man
önskar en stor framgång.

En ständig glädjekälla

för Eder själv och hela familjen är en god kamera, ty lyckade amatörfotografier "föreviga" som intet annat glada tillfällen och upplevelser bland anhöriga och vänner.

Vi kunna erbjuda Eder ett enastående urval av kameror av olika typer och i alla tänkbara prislägen, liksom även alla tillbehör, allt av förnämsta fabrikat.

Sakkunniga råd lämnas beredvilligt och samvetsgrant.

Framkallning, kopiering, förstoring, skioptikonbilder m. m. utföras å egen atelier.

Forsners A-B

Klarabergsgatan 44 - Stockholm

Import-, engros- och detaljaffär i foto- och radioartiklar.

MASONITE

SVENSK TRÄFIBERSKIVA

Tillverkas i 4 kvaliteter:

H Ä R D A D

H Å R D

H A L V H Å R D

P O R Ö S

Dessa 4 kvaliteter täcka de flesta användningsområden inom byggnads- och inredningsindustrin.

Huvudkontor:

P. Wikström j:or

Stallgatan 3 · Stockholm.

Telefon 99 25

Återförsäljare på de flesta större platser.

goda middagar

Sveavägen 68

**konsum—
restaurant**

Damerna

ha god smak. De gå
gärna på S. A. R. A.:s
Restauranter.

Kafé Framtiden

Gott kaffe + Gott bröd.
Klubbrum + Tidningar.

A K T I V
T R E L L E B O R G

**Specerier, Frukter,
Manufaktur, Skor,
Husgerådsvaror**

A K T I V
T R E L L E B O R G

**Föreningen för
levnadskostnader-
nas nedbringande.**

God Valuta

Nu Som Alltid I
Privata Affärer

Vera

Ett Utmärkt Margarin
0.55 pr 1/2 kg. pk.

Svenska

strumpor i ylle och silke med
ovanstående märke uppskat-
tas av varje dam för sin ele-
gans och stil. Begär även Ni
Westerholms-strumpan.

AKTIEBOLAGET NORRKÖPINGS TRICOTFABRIK

**Fridhems folkhögskola och lantushållsskola, Svalöv, börjar nya
kurser för unga kvinnor den 2 maj:**

1. Folkhögskola: a) 1:sta årskurs med undervisning i läsämnen, allmänbildande och praktiska, slöjd och matlagning b) 2:dra årskurs med grundligare utbildning (förberedelse för seminarier, sjuksköterskekurser m. m.)
2. Lantushållsskola med praktisk och teoretisk matlagning m. m. Statsstip. upp till 45 kr. i mån. Prosp. och uppl. genom rektor *O. Ekelund*, Svalöv, tel. 20.

→ **Modern kemisk tvätt och färgning** ←

Alfred Åhländer

Butiker i Malmö: S. Förstadsg. 67, tel. 47 22; St. Nygat. 46, tel. 145 72;
Limhamn: Järnvägsgat. 44, tel. 502 13; Lund: St. Södergat. 10,
tel. 25 75; Ystad: Östergat. 28, tel. 807. Mottagare: Linneaffären
Elite, tel. 735. Trälleborg. Tomelilla Yllefabrik, Tomelilla, Fröken
Eliasson, Södergat. 18, tel. 879, Eslöv.

Kemisk tvätt på tre dagar. Svart färgas varje dag

ARBETARBODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoftor.
Dam- & Barnunderkläder. • Extra starka
barnstrumpor.

B L I V M E D L E M

av Sveriges socialdemokratiska kvinno-
förbund!

På omkring 275 platser i landet har
förbundet avdelningar.

Närmare upplysningar för vinnande av
medlemskap erhålles å förbundets expe-
dition, Upplandsgatan 1, 3 tr., Stockholm.
Tel. 188 86.

Ordf. fru Signe Vessman besvarar skrift-
liga förfrågningar.

KLUBBARNAS MÅNADSMÖTEN

STOCKHOLM:

KLUBBARNAS SAMORGANISATION: Ordf. och korresp.
fru Sigrd Lundin, Gröndal. Tel. Gröndal 116. Kassör fru
Anna Larsson, Mittelvågen 8, Enskede. Tel. Enskede 183.

ALLMÄNNA: Första torsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Väst-
mannagatan 1, 1 tr. Ordf. fröken Greta Agerby, Vanadis-
vägen 22 B. Tel. 813 35.

SÖDRA: 2:dra torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Kocksgatan 24,
sal C, i. p. g. n. b. Ordf. fru Gulli Bergman, Upplandsgatan 47,
Stockholm. Tel. V. 2104.

KUNGS HOLMEN: 2:dra fredagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru
Vilma Iskull, Lindhagensgatan 60. Tel. Kh. 6790.

VASASTADEN: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: försam-
lingssalen Västmannagatan 63. Ordf. fru Hanna Lundin, Stora
Ångby. Tel. Bromma kyrka 105.

S:T GÖRAN: 2:dra onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Jenny
Larson, Arbetaregatan 21. Tel. Kungsh. 9789.

SÖDRA FÖRSTÄDERNÄ: 3:dje onsdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: Liljeholmens församlingshus. Ordf. fru Sigrd Lun-
din, Gröndal. Tel. Gröndal 166 före kl. 11 f. m.

ENSKEDE: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets Hus,
Källvägen. Ordf. fru Anna Larsson, Mittelvågen 8, Enskede.
Tel. 183.

HEMBITRÄDESFÖRENINGEN: 1:sta torsdagen (utom juni,
juli och augusti). Lokal: Studiehjernet, Bryggaregatan 12 b.

STOCKHOLMS LÄN:

KVINNODISTRIKTET: Adr.: Ordf. Sara Andersson, Igel-
boda, Saltsjö-Duvnäs. Tel. Ektorp 18. Kassör fru Gerda
Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

BROMSTEN: Första tisdagen kl. 7.30 e. m. i Municipalhuset.
Ordf. Gerda Bergstrand, Bromsten. Tel. Bromsten 146.

DANDERYD: Första eller andra onsdagen. Lokal: Kyrkskolan.
Ordf. fru Hilda Pettersson, Morkullan 14, Danderyd, kassör
fru Ida Kvarnström, Klingsta.

DJURSHOLM: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Förenings-
huset. Ordf. fru Elsa Pettersson, Djursh. II. Tel. Dj. 1259.
Tel. Dj. 1259.

DUVBO: 2:dra torsdagen kl. 7.30 e. m. Handelsföreningens
lokal.

HÄSSELBY: 2:dra onsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus
B-sal.

LIDINGÖ: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Torsvik och
Skärsätra omväxlande. Ordf. fru Anna Johansson, adr.:
Sirius 3, 2 tr. Torsvik, Lidingö I. Tel. 667.

NACKA: 1:sta onsdagen kl. 7.30 e. m. Ordf. fru Annie Wallent-
heim, Skuru, Ektorp. Tel. Skuru 359.

NYNÄSHAMN: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus A-sal. Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68. Tel. 292.

SOLNA: 1:sta tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Huvudsta och
Hagalunds Folkets Hus omväxlande. Ordf. fru Sigrd Svård,
Ulriksdal. Tel. Råstahem 48.

SPÅNGA: 1:sta torsdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. fru Alma Herlin, Solhem, Spånga. Tel. 492.

SUNDBYBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Nya
Folkets Hus C-sal. Ordf. fru Tora Zetterström, Sturegat. 26 B.
Tel. 933.

SÖDERTÄLJE: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Folkets
Hus. Ordf. fru Anna Ericsson, Folkets Hus. Tel. 237.

TUREBERG: 2:dra måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Turebergs bio-
graflokal. Ordf. fru Anna Ahlzen, Tureberg. Tel. 327.

VÄSBY: 2:dra tisdagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus. Ordf.
fru Karin Enström, Box 81, Uppl. Väsby.

ESKILSTUNA: 1:sta onsdagen kl. 7 e. m. Lokal: Folkets
Hus lilla sal.

GÖTEBORG:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 2:dra Tisdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: ABF:s studiehem, Pusterviksgatan 15.

LUNDBY: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. i Samarbetets lokal,
Brämregården.

MAJORNA: 2:dra måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Ban-
gatan 24.

ÖSTRA: 3:dje tisdagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Riddare-
gatan 4.

MALMÖ:

SOC.-DEM. KVINNOKLUBB: 1:sta torsdagen kl. 7.30 e. m.
Lokal: Folkets Hus, sal. 7. Ordf. och korresp. sekr. fru
Mathilda Mårtensson, Jörgen Ankersgatan 8, Malmö.

ÖSTRA: 2:dra tisdagen kl. 7.30 e. m. å Stjärnans sällskaps-
lokaler, Porslinsgatan 1. Ordf. och korresp. sekr. fru Mathilda
Pettersson, Fredsgatan 11. Tel. 10640.

MJÖLBY: 3:dje måndagen kl. 8 e. m. Lokal: Folkets Hus.
Ordf. Hanna Nygren, Box 31, Mjölby.

SUNNERSTA: 1:sta måndagen kl. 7.30 e. m. Lokal: Sunper-
sta skola. Ordf. Ida Lindholm, Box 547, Uppsala.

En utmärkt god kaffeblandning
till ett billigt pris är H. A. B.
Delphins

"Gott Kaffe"

Försök det och Ni blir Nöjd.
3 kg. levereras fraktfritt.

H. A. B. DELPHIN, STOCKHOLM 1

Sänd mot postförskott kg. av Eder ros-
tade kaffeblandning »Gott Kaffe» å kr. 3:40 pr kg.

Namn:

Titel:

Adress:

LÄS OM

Maria Svenssons samhälle!

En stimulerande skrift av
SIGRID GILLNER

Utkommer i dagarna från
Socialdemokratiska

Kvinnoförbundets förlag

Rekvirera fr. förbundsexpeditionen
25 öre

Varje burk är
välfylld

Ni behöver ej
betala för något
tomrum under
locket.

**EKSTRÖMS
JÄSTMJÖL**
lämnar aldrig bismak

Pröva det...

Drick och njut

GEVALIA-blandning

- det stimulerande, aromrika kvalitetskaffet.

VICT. TH. ENGWALL & C:o

KOMMANDITBOLAGET + GEFLE

H. M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

BRÖDERNA LAGERSTRÖM, OFFSET